

LAIKMETIS

№. 31

1943. g.

30. jūlija

RM 0,30

Leģionāri cīņai gatavi

GATAVI CĪNAI

Tanka no labās! Kaujai!.. skaļi atskan īsa pavēle. Prettanku lielgabala apkalpes vīriem, kas pieplakuši zemei un uzmanīgi seko apvārsnim, tas otru reizi nav jāatgādina. Viņi labi zina, kas jā dara. Prettanku lielgabala apkalpes vīri rīkojas ātri un veikli. Dažās sekundēs vidēja kalibra prettanku lielgabala stobrs jau draudoši vērsts pienācīgā virzienā. Divi ārkārtīgi veikli lielgabala apkalpes vīri novietojas uz ceļiem, cieši aiz lielgabala aizsega, aiz bruņu plāksnes, katrs savā pusē: viens pie tēmēšanas — otrs pie lādēšanas ierīcēm. Tie ir lielgabala atbildīgākie vīri: pirmais un otrais numurs. Pārējie atrodas cieši, aiz viņiem pie lielgabala lafetes. Pāriet tikai dažas sekundes, kad apkalpes otrais numurs ziņo: „Lādēts un nodrošināts!” Apkalpes pirmais numurs, jau ātrāk ticis galā ar savu uzdevumu, deg nepacietībā gaidot lielgabala priekšnieka pavēli: „Uguni!”

Tikko veikts šis uzdevums, te jau atskan jauna pavēle: „Ložmetēju uguns no kreisās!” Vienā rāvienā prettanku lielgabals jau sagriezts pret ienaidnieka uguni. Tā gan šoreiz iztrūkst, tāpat kā iztrūkst prettanku lielgabala uguns, jo atrodamijs ne jau kaujas laukā, bet tikai apmācībā. Te

Nododot zvērestu pie cīņu un vienības simbola — Lielvācijas karoga, jaunie latviešu ģērābrīvprātīgo leģionāri apliecina būt neierobežoti paklausīgiem vācu bruņoto spēku augstākam vadonim Adolfram Hitleram un darīt visu, lai austrumu nezvēris vairs nevarētu plosīt mūsu zemi un tautu

Latviešu jauno ģērābrīvprātīgo leģionāru brašo stāju pauž katrs sejas pants. Tur atspoguļojas apņēmība un nesalaužams gribas spēks, kas ir droša ķīla, ka viņi vienmēr un visur gatavi pildīt savu augstāko pienākumu pret tautu un dzimteni.

Kādas latviešu ģērābrīvprātīgo leģiona divīzijas prettanku daļas kaņavīru svinīgā zvēresta nodošana. Latviešu ģērābrīvprātīgo leģiona ģenerālspektors ģenerālmajors Bangerskis ierodas parādes laukumā. No labās 2. — novada komisārs Liepājā hauptkomisārs Paulsens (Paulsen); no labās 1. — prettanku daļas vadītājs hauptšturmfirers Trēziņš. Latviešu ģērābrīvprātīgo leģiona divīzijas prettanku nodalījuma kaņavīri parādes laukumā iepriecina ar savu brašo stāju nevien savu augstāko priekšniecību un daudzus goda viesus, bet arī vairākus tūkstošus iedzīvotāju, kas ieradusies vērot savus leģionārus.

diendienā kaujām vingrinās Latviešu ģēnērāls ģenerālmajors Bangerskis uzrunā jaunajiem karavīriem aizrādīja, ka, nododot svinīgo solījumu, viņi kļuvuši slavas vainagotās karavīru kārtas pilntiesīgi locekļi un pievienojušies tai varenajai cīnītāju draudzē, kas Lielvācijas Vadoņa Adolfa Hitlera vadībā pacēlusī ieročus pret bīstamāko Eiropas ienaidnieku — boļševismu. „Līdz ar to jūs esat devuši solījumu topošās vēstures likteņa grāmatā cienīgi ierakstīt arī latviešu tautas vārdu,” sacīja ģenerālspektors.

„Jūs esat apbrūnāti nevien ar labākajiem un modernākajiem ieročiem, bet arī ar to garīgo spēku, kas šos ieročus padara neuzvaramus,” sacīja tālāk ģenerālspektors. „Šis spēks ir tā nesatricināmā apziņa, ka mūsu cīņa ir taisnīga un svēta. To par pienākumu mums ir uzlikušas tautas dzīvības intereses. Ja mēs gribam dzīvot, tad mums nav cita ceļa kā tikai cīņa, cīņa uz dzīvību un nāvi un plecu pie pleca ar varonīgajiem vācu karotājiem.”

„Turiet svētu doto svinīgo karavīru solījumu, kas ir arī solījums tēvzemei,” piezīmēja ģenerālspektors runas nobeigumā. „Stāviet par viņu tā, lai mums būtu tiesības teikt, ka esam darījuši viņas labā vīru, kas cilvēku spēkos, lai mēs no sirds varētu lūgt Dieva svētību mūsu zemei un mūsu tautai.”

Nodarbes pie prettanku lielgabala ir leģionāru apmācības pēdējais slīpējums. Pirms tām jaunajiem prettanku bataljona leģionāriem jāvingrinās nevien ierindas apmācībās, pozīciju izbūvē, bet jāzina arī vēl daudz kas cits, kas ietelp pilnvērtīga cīnītāja izveidošanā. Zīmējumi, izjaukami zēpes tanku modeļi un attiecīgie instruktoru lietišķīgie un kodolīgie paskaidrojumi apmācītajiem dod iespēju jau no pirmā acu uzmetiena atšķirt pretinieka tanku visdažādākos tipus un to īpatnības, lai zinātu, kā vislabāk tos iznīcināt — viss viens, vai tie ir boļševiku kustīgie 26 tonnu „T 34” un 45 tonnu smagie „KW1” vai angļu „Čerčils” un amerikāņu ražojumi.

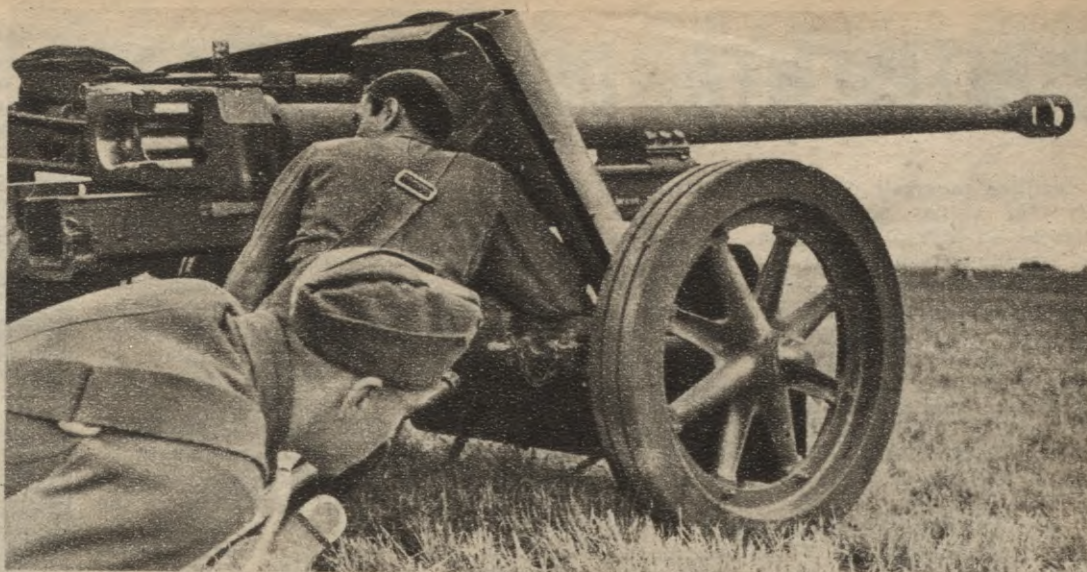
„Visus tos mūsu iedarbīgais „tīģeris” esāšauj kā sviestmaizes,” piebilst kāds vācu prettanku lielgabala virsnieks, kas nāk no frontes un ir klāt leģionāru apmācībās.

Apmācības rit raiti un sekmīgi. Par to liecina jauno latviešu ģēnērālu skaidrās un precīzās atbildes apmācību pārbaudēs. Vēl jo vairāk to pauž jauno leģionāru ātrā un noteiktā rīcība nodarbēs un viņu brašā stāja. To jaunie latviešu prettanku brigādes leģionāri jo uzskatāmi rādīja, nododot svinīgo solījumu un pēc tam solojot parādes gājienā.

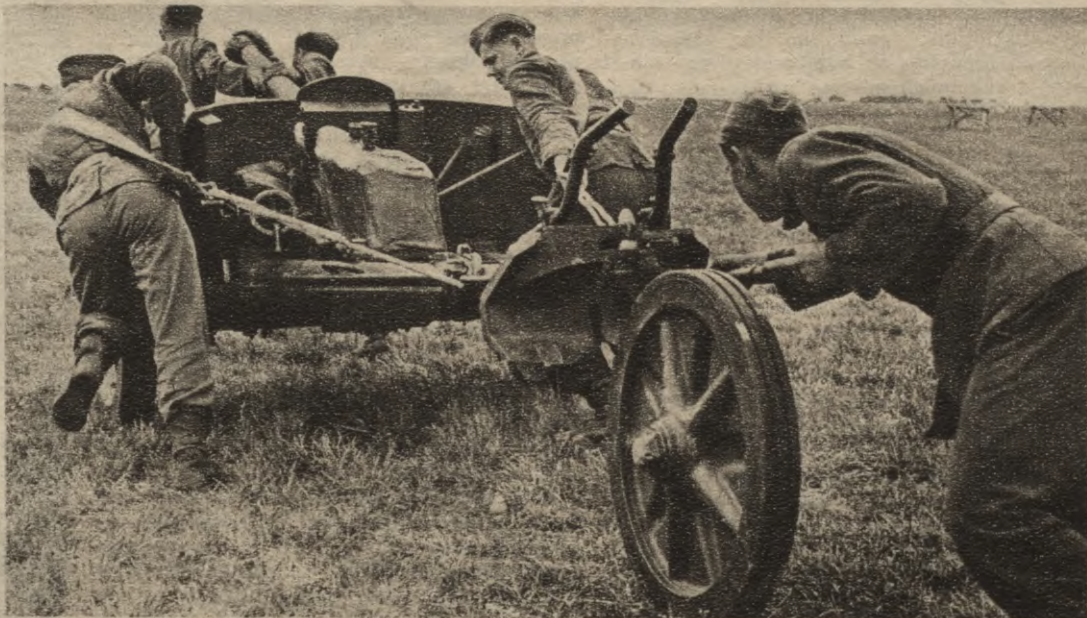
Latviešu ģēnērāls ģenerālmajors Bangerskis uzrunā jaunajiem karavīriem aizrādīja, ka, nododot svinīgo solījumu, viņi kļuvuši slavas vainagotās karavīru kārtas pilntiesīgi locekļi un pievienojušies tai varenajai cīnītāju draudzē, kas Lielvācijas Vadoņa Adolfa Hitlera vadībā pacēlusī ieročus pret bīstamāko Eiropas ienaidnieku — boļševismu. „Līdz ar to jūs esat devuši solījumu topošās vēstures likteņa grāmatā cienīgi ierakstīt arī latviešu tautas vārdu,” sacīja ģenerālspektors.

„Jūs esat apbrūnāti nevien ar labākajiem un modernākajiem ieročiem, bet arī ar to garīgo spēku, kas šos ieročus padara neuzvaramus,” sacīja tālāk ģenerālspektors. „Šis spēks ir tā nesatricināmā apziņa, ka mūsu cīņa ir taisnīga un svēta. To par pienākumu mums ir uzlikušas tautas dzīvības intereses. Ja mēs gribam dzīvot, tad mums nav cita ceļa kā tikai cīņa, cīņa uz dzīvību un nāvi un plecu pie pleca ar varonīgajiem vācu karotājiem.”

„Turiet svētu doto svinīgo karavīru solījumu, kas ir arī solījums tēvzemei,” piezīmēja ģenerālspektors runas nobeigumā. „Stāviet par viņu tā, lai mums būtu tiesības teikt, ka esam darījuši viņas labā vīru, kas cilvēku spēkos, lai mēs no sirds varētu lūgt Dieva svētību mūsu zemei un mūsu tautai.”

Apmācībās jaunie latviešu ģēnērāls ģenerālmajors Bangerskis rūpīgi vingrinās katrā darbībai pie prettanku lielgabala.

Vidēja kalibra prettanku lielgabalu tās apkalpe pārvieto viegli, tiklīdz saņem pavēli mainīt pozīciju.

Latviešu ģēnērāls ģenerālmajors Bangerskis vēro apmācības, kur leģionārus iepazīstina ar dažādu tanku tipiem.

KONTINENTA POKĻĪSPOSTENĪ

P. K. — ZIŅOJUMS NO SICILIJAS.

Sicilijas piekrastē tālu plešas olīvu birzis. Tās velkas pāri pakainiem un piekļaujas arī stāvajam nogāzēm. Reizēm zemi, reizēm vīra augstuma laukakmeņu mūri ierobežo birzis. Tagad šie mūri ir aizsegs mūsu tanku grenadieriem, kas aiz tiem izbūvējuši savas ložmetēju pozīcijas un novietnes. Tālāk aizmugurē pozīcijās ir triecienu lielgabali, jo vakarā jeb naktī atkal sagaidāmi ienaidnieka desanta mēģinājumi. Mūsu pozīcijas pieslejas pauguru virknei, kurās atrodas nabadzīgas, bet gleznainas Sicilijas pilsētas, kuŗu baznīcu torņi tālu nolūkojas karstajā, dienvidnieciskajā zemē. Šodien ir nepatīkama diena. Saule nežēlīgi dedzina no skaidrajām debesīm, zeme izslāpusi, tāpat kā grenadierī, kas šeit cīnās un jau izdzēruši divas un pat trīs pudeles veidzinoša šķidrums.

Jābūt ļoti uzmanīgiem, jo gandrīz nepārtraukti gaisos gaido un dūc. Lielos baros nāk ienaidnieku bumbvedēji un no met savu kravu mūsu grāvjos un uz mūsu bunkuriem. Stukasi un italiešu torpēdmasīnas triecas uz ienaidnieka transporta un sargkuģiem. Mūsu iznīcinātāji cīnās ar angļu un amerikāņu lidmašīnām un sīvās kaujās piespiež ienaidnieku aparātu apkalpes, ciktālu vēl atlicis laiks, izkāpt no viņu degošajām mašīnām. Ienaidnieku iznīcinātāji plāvēja lidojumā, visiem ieročiem šaudami, uzbrūk mūsu novietnēm, mūsu piegādes ceļiem, ciešot tomēr arī paši smagus zaudējumus.

Visuzmācīgāki tomēr ir kara kuģi, kas katru acumirkli, kad tiem mūsu lidmašīnas dod mazliet atpūtas, izmanto, lai pievirzītos tuvāk piekrastei un mūs apšaudītu. Ar tālskati mēs skaidri tur ārā — līcī — varam saskatīt tumšos kuģu korpusus. Mēs redzam vienu kaujas kuģi, dažus kreiserus, daudzus iznīcinātājus un citas mazākas vienības. Daži kuģi ietinušies dūmu mutuļos, laikam tās ir mūsu bumbu un gaisa torpēdu iedarbības sekas. Angļu triecienu desanta laivas tur tālāk — dienvidrietumos — tuvojas piekrastei, daudzas jau nogremdētas jeb apgāzušās. Mūsu krastu artilērija un citi smagie lielgabali turp sūta savus šāvienus. Torņi augstumā netālu no tumšajiem kuģu ķermeņiem pret debesīm paceļas ūdens strūkļas. Dūmaka tomēr nepieļauj labāku novērošanu.

Dažus simt metrus mums priekšā atrodas angļu priekšējās pozīcijas. Viņi novietojušies akmeņlauztuvēs un dažās mazākās

sādžās. Reizēm krūmu un mūru aizsegā uz priekšu dodas ienaidnieku izlūkgrupas, bet mūsu ložmetējnieki un granātmētēju apkalpes arī spiedīgajā karstumā ir tik vērīgi, ka izmanto katru iespēju, lai aizsegu atstājušos britus apveltītu savu ložu spietiem. Dažs labs no tiem turpretī pusdienas tveicē, kas ir citāda kā angļu salu mitrais vēsums, izdvēš pēdējo nopūtu izdegušajos apumos.

Kāda izlūkgrupa, kas iedrošinājusies mums tuvoties, ir tanku grenadieņu apļenkta un pēc īsas apšaudīšanās sagūstīta.

Tie ir īsti salu angļi, lielāko tiesu jauni ļaudis, bet viņi ir noguruši un apatiski. Daži pirmo reizi nokļuvuši frontē. Vēlāk, pēcpusdienā, sākas sevišķa dzīvība. Nepārtraukti tur tālumā, uz dūmakas klātās jūras zibeņo, granāta pēc granātas aļ laukus ap mums, iznīcina olīvu birzis, kaļķakmens klintīs rada īstu tērauda, akmeņu un putekļu krusu. Aizās starp pauguriem daudzkārt atbalsojas eksploziju pērkons.

Britu bumbvedēju eskadriļas drāžas mums pāri un apveltī ar savu nāvētāju „svētību”. Bet viņi steidzīgi vēlas tikt atkal projām, jo nenogurstot augstu gaisos riņķo vācu un italiešu iznīcinātāji, lai tad pārsteidzīgi, līdzīgi vanagiem, triektos uz savu laupījumu. Neskaitāmas ienaidnieku lidmašīnas šajās dienās jau mūsu acu priekšā izšķīdušas gaisā, nogāzušās jūrā jeb klinšainajā piekrastē. Nupat kā, vēl nepilnas minūtes laikā, trīs ienaidnieku putni, liesmās tinušies, gāzās zemē un izbeidza savas gaitas melnā dūmu mākonī. Divi apkalpes vīri pēdējā acumirkli bija izlēkuši ar izplētniem, bet tikai cieši virs zemes tie atvērās.

Sajā kaujas virpulī piepeši sāk degt olīvu koki un zāle. Sāviņi tos aizdedzinājuši. Ātrā laikā uguns izplatījies. Kamēr bez pārtraukuma vēl atgaido un sprāgst granātas, pozīcijas jāpārvieta tuvāk klintīm — viņpus ceļam. Tas veikts īsā laikā, ciešot neievērojamus zaudējumus. Italiešu darba grupas savlaicīgi cirvjiem un lāpstām ierobežo vakara vējiņa uzpūstās liesmas. Briti pārreķinājušies. Acimredzot, viņi, slēpjoties aiz biežajiem dūmu mākoņiem, kas ceļas no olīvu birzīm, vēlas tuvoties mūsu pozīcijām. Mūsu grenadieři tos tomēr savlaicīgi atklāj un sagaida ar iznīcinātāju ložu lietu, tā ka viņi tūlīt atkāpjas. Liesmaini sarkana saule grimst jūrā, sarkanās ir liesmas, un dzirksteles olīvu birzīs sar-

kandzelteni zibeņo tur pāri uz britu kara kuģiem. Drīz sāk krēsloties, drīz nakts mazliet atvēsinās. Bet vācu tanku grenadieři un viņu italiešu biedriem, kas šeit Sicilijas dienvidaustrumos aizstāv kontinentu, nav miera.

Kara ziņotājs Forchlers-Hauke.

Iebrukumam Sicilijā sākoties, vairums iedzīvotāju atstāja savas dzīves vietas, lai meklētu drošu patvērumu klinšu aļās.
PK-kara zip. Švarca (H. H.) uzp.

Bagātīga veģetācija, gleznainas jūras līču piekrastes un kalnu grēdas, kas paceļas līdz mūžīgajai sniega joslai, piešķir Sicilijai raksturīgu Vidusjūras salu skaistumu.

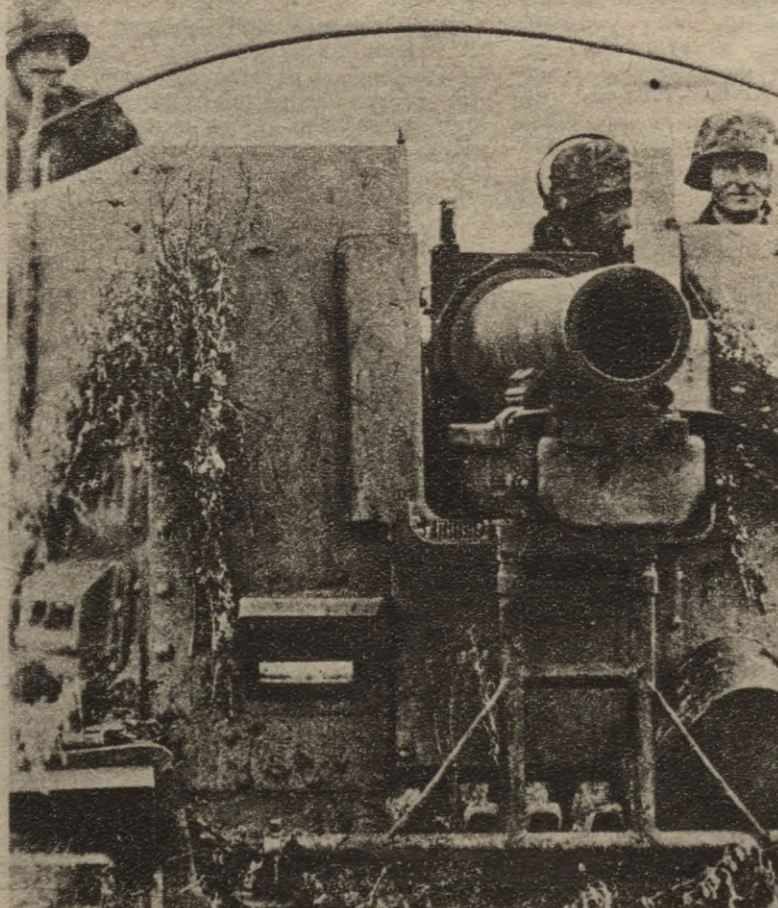

Katānijas osta Sicilijas austrumu piekrastē, pret kuŗu no Sirākūzām vērsās angļu un amerikāņu desanta spēku operācijas. Gleznainās Katānijas Ionā redzams Etnas vulkāns.

IZŠKIRĪGĀ KAUJĀ 2000 KM GARĀ FRONTĒ

Šie vācu tanku divīzijas „Lielvācija” smagie „līģera” tipa tanki lielajā izšķirīgajā kaujā austrumos sagādājuši boļševiku tanku brigādēm smagus zaudējumus. Kopš 5. jūlija, kad vācu kājnieku vietējo rakstura uzbrukums ziemeļaustrumos no Belgorodas izraisīja boļševiku ofensīvu austrumu frontes vidusdaļā 250 kilometru plātā frontē starp Orlu un Belgorodu, kas tagad izvērtusies par vareņāko izšķirīgo kauju pāri par 2000 kilometru garā frontē no Azovas jūras līdz Somu jūras līcim, iznīcināto boļševiku tanku skaits jau tālu pārsniedz 6000.

„Scherl Bilderdienst”
Pūca (Pütz) zīmējums.

No lielās kaujas, kas jūlija sākumā uzliesmoja Orlas—Kurskas—Belgorodas apvidū, izveidojās lielākā vasaras ofensīva, kādu boļševiki šai karā līdz šim uzsākuši. Pēc visas operāciju norises var spriest, ka padomju varas vīru nodoms ir panākt vēl šai vasarā galīgu izšķiršanos kaujas laukā. Šādi rīkoti boļševikus spiež smagie materiālie, teritoriālie un cilvēku zaudējumi, ko padomija cietusi pēdējo divu gadu laikā. Tā boļševiki pēdējās dienās visā frontē, sākot no Kubānas priekštilta pozīcijām līdz pat Ļeņingradai, uzsākuši mēģinājumu par katru cenu pārraut vācu fronti. Turklāt boļševiku vadība izlieto visu tās rīcībā esošo padomijas produkcijas kara materiālu, tāpat no saviem sabiedrotajiem saņemtos krājumus un lielas cilvēku masas, kurām pievienotas spēcīgas izlases vienības. Ar šo milzīgo cilvēku un materiālu daudzumu boļševiki bija gatavojušies triecienam pret rietumiem. Vācu karavīrs un viņa modernie un lielie ieroči ir apturējuši šo lavīnu. Viss boļševiku uzbrukums izvērties par veltīgu spēku izšķiešanu. Tas ir ar lieliem zaudējumiem saistīts spiediens dažādos frontes sektoros. Vācu vadība šo sadursmi apzīmē par lielāko nokausēšanas kauju, kāda līdz šim šai karā piedzīvota. Tai šai gadījumā nav svarīgi teritoriāli ieguvumi, tāpat kā tā pati neturas sīkstī pie atsevišķām pozīcijām, bet galvenais ir piespiesti ienaidnieku pēc iespējas izšķiest cilvēkus un materiālu. Tieši Orlas sektorā, visas vasaras ofensīvas smaguma punktā, pierādījies, ka kustīgās cīņas ienaidniekam radīja vissmagākos zaudējumus un novājināja tā spēkus tālāku kara operāciju veikšanai.

Sekmīgā boļševiku izlaušanās mēģinājuma atsisāna pie Orlas jūlija mēnesī piespieda boļševikus novirzīties no sava agrākā plāna un uzbrukt visur: Kubānas priekštilta pozīcijām, pie Mjuzas, Donecas, frontes vidusdaļā no Belgorodas līdz Suchiņičiem un pie Ladogas ezera. Šeit, tāpat kā pie Kubānas priekštilta pozīcijām, ienaidnieka uzbrukumi nenāk negaidot. Vācu kara vadība nerīkojās tā, kā pretinieks bija cerējis; tā neatvilka savus spēkus no ceturienes, lai tos koncentrētu kādā noteiktā frontes daļā. Tur, kur bija vajadzīgs, tā pieveda papildspēkus un tādējādi sagādāja boļševikiem ievērojamus zaudējumus, kas mīnēti bruņoto spēku virspavēlniecības ziņojumos. Kā no iepriekšējās pieredzes zināms, boļševiki visstiprāki ir ziemas cīņās. Ja nu viņi tagad izšķie spēkus vasaras ofensīvā, tad tas liekas norādām uz grūtībām zemes iekšējā stāvoklī. Aizvien biežāk dzirdams, ka pārtikas jautājums padomju savienībā ir katastrofāls un boļševiki baidās nākošiem turpināt karu bez noteiktiem panākumiem.

Ievērojot to, ka vācu zaudējumi šais cīņās ir niecīgi, bet boļševiki guvuši smagus triecienus, ir paredzams, kurā pusē pēdējo cīņu posmā būs vairāk spēka un izturības.

K. Klints.

Vācu tanki lielā skaitā dodas kaujā pāri plašajiem klajumiem pie Belgorodas.

⚡ — PK — kara ziņotāja Bišeja (S.) uzņ.

Kāds smags kājnieku daļas lielgabals gaida pavēli atklāt uguni.

⚡ — PK — kara ziņotāja Kinga (S.) uzņ.

Vai tā ir HUMANITĀTE?

Mūsu ienaidnieki — angļi un amerikāņi — šai laikā visbiežāk runā par humānitāti. Ko viņi ar to saprot, tie nesaka, bet gan dižojas ar to, ka viņi cīnīties par humānitāti. Tomēr viņu darbi vislabāk liecina par to, kas ir viņu humānitāte.

Nesen ziņoja par bij. poļu ministru prezidenta Sikorska noslepkavošanu. Kā zināms, poļu emigranti Anglijā vairākkārt prasījuši, lai angļu valdība reiz deklarētu pasaulei, ka tā atjaunos Poliju agrākajās robežās, jo Polijas dēļ taču iesākās karš. Angļi šai jautājumā varēja atklāti paziņot savu viedokli, bet to viņi nedarīja, pavisam otrādi — tie meklēja ceļu, kā tikt vaļā no Sikorska, kas tiem ar savām poļu prasībām kļuva vienkārši neciešams. Beidzot tie to arī panāca, proti, izdarot minēto slepkavību. Ar to viņi gaiši pierādīja, kā saprotama viņu humānitāte.

Kaut kas līdzīgs notika ar Darlānu. Kamēr viņš bija vajadzīgs, viņu atbalstīja un izmantoja, lai sasniegtu sprausto mērķi. Vēlāk, kad viņš izrādījās par lieku un kļuva par šķērslī tālākiem nolūkiem, to iznīcināja. Moris savu darbu padarījis — var aiziet.

Līdzīgus faktus par angļu rīcību mēs esam dzirdējuši gan Ēģiptes valdības ap-

rindās, gan Serbijā, Irakā un citur. Jāizrāda, ka visās zemēs darbojas t. s. Intelligence service, angļu politiskā spiegošanas iestāde, kas jau nodibināta Kromvela laikā. Veikli maskējoties, tā uzstājas par cilvēces draugu, bet patiesībā ir bīstamākā cilvēces ienaidniece, kas, ja ne citādi, tad ar indi un šauteni dabū savus politiskos pretiniekus pie malas.

Šāda angļu rīcība atgādina čekistus, ar kuŗu darbību mēs pilnā mērā iepazīties baigajā gadā. Ar viltu un meliem boļševiki nāca pie latviešu tautas, uzdodamies par kaut kādiem aplaimotajiem un cilvēces labdariem, bet tai pašā laikā lika saviem kalpiem izrēķināties ar nacionālajiem pilsoņiem. Tāpat kā angļi, arī boļševiki mēdza attaisnot savus soļus ar atsaukšanos uz kaut kādu humānitāti.

Cik tālu var iet šī viltība un liekulība, rāda tagadējais kaŗošanas veids. Ja agrākajos kaŗos uzbrukumu civiliedzīvotājiem uzskatīja par mezonību un to nosodīja, tad tagadējā kaŗā mūsu pretinieki tādu uzskatu vairs nepem vērā. Viņi iesākuši apšaudīt neaizsargātas pilsētas, postīt kultūras vērtības un graut mierīgo pilsoņu iedzīvi. Ja sākumā varbūt izlikās, ka tie ir tikai atsevišķi gadījumi, — nakts uzlidojumi, kas prasījuši upur-

kādus patiesībā pretinieki nebija vēlējušies, un tādēļ tos mēdza atvainot it kā kādu pārpratumu jeb misējumu, tad tagad par to nevar būt ne mazākās runas. Tagad ir skaidrs, ka mūsu pretinieki taisni meklē tās vietas, kur var mest uz iedzīvotājiem degošas bumbas, lai ciestu bērni, ievainotie, slimnieki un nespējīgie, kas nevar nekur bēgt, ne paslēpties. Jo kā citādi lai saprot uzbrukumus slimnīcām, lazaretēm, internātiem, skolām? Šiem uzlidojumiem atkārtoties, var nojaust, ka tiem ir sistematisks raksturs. Ar tiem ir nodomāts demoralizēt iedzīvotājus un novest tos līdz izmisumam. Tas ir terrora akts, kuŗa mērķis ir postīšana un iznīcināšana. Var redzēt, ka mūsu pretiniekiem šeit nav nekādas robežas, nekādas svētuma izjūtas. Viņi pat neapstājas ne pie Ņelnes un Āchenas domiem, šim grandiozākām celtnēm, kādas vien ir pasaulē. Tas tiem ir vienaldzīgi. Mēs varētu tikai jautāt, kā vārdā tas viss notiek? Vai arī humānitātes vārdā?

Nav jādoma, ka šādā veidā kaŗagājiens vērst vienīgi pret vācu tautu un tās kultūru. Nav teikts, ka mūsu zeme un manta, kas pagaidām pasargātas, tiek it kā saudzētas. Mēs ne ar ko neesam labāki par frančiem, holandiešiem, beļģiem — agrākajiem angļu sabiedrotajiem. Arī tie cieš no pastāvīgiem gaisa uzbrukumiem. Var pienākt arī mūsu rinda, tikai, paldies Dievam, kaŗa darbība ir tālāk no mūsu zemes. Jeb vai kāds tiešām iedomājas, ka pret mums angļi parādītu citādu humānitāti? Tā būtu naivitāte.

Pašlaik ziņo par to, ka Itālijā bombardē pilsētas citu pēc citas. Nonāvēti iedzīvotāji, sadragātas mākslas vērtības, starp tām daudz baznīcu. Romā izpostīta San Lorenzo bazilika. Tai pašā laikā Ruzvelts un Čerčils griežas ar uzsaukumu pie italiešu tautas un Ruzvelts paŗ sūta vēstījumu pāvestam, ka viņš nākot kā atsvabinātājs un kristīgās baznīcas aizstāvis. Vai tas neizklausās kā apsmieklis, jeb vai tas nerada saŗutumu?

Mūs interesē, kā izturēsies baznīca šai jautājumā. Ko sacījis Kenterberijas archibīskaps, to mēs jau zinām. Izrādās, viņš akceptē angļu humānitāti, paskaidrodams, ka esot labi nosīst bērnu, elimos un vecos, jo tādā ceļā ātrāk tiksot pie miera. Lūk, kāds jezuitisms! Labāk viņš būtu kļūsejis, nekā atklājis savu netīro iekšieni!

Angļi un amerikāņi arvien skaidrāk parāda savus kaŗa mērķus. — Vislielāko cinismu šie gaisa pirāti pierādījuši, uzbrūkot 2500 gadus vecajai Romai, kas ir viens vienīgs cilvēces kultūras piemineklis. Tāpat kā Ņelnē, Āchenā un citur sagrautas vērtības, kas ir svētas visai cilvēcei. — Pa kreisi: 14. gadu simtā celtais Ņelnes rātsnams, kas tagad sagrauts. — Pa labi: Skats uz Romu, kur pilnīgi iznīcināta 4. g. s. celtā vēsturiskā San Lorenzo bazilika.

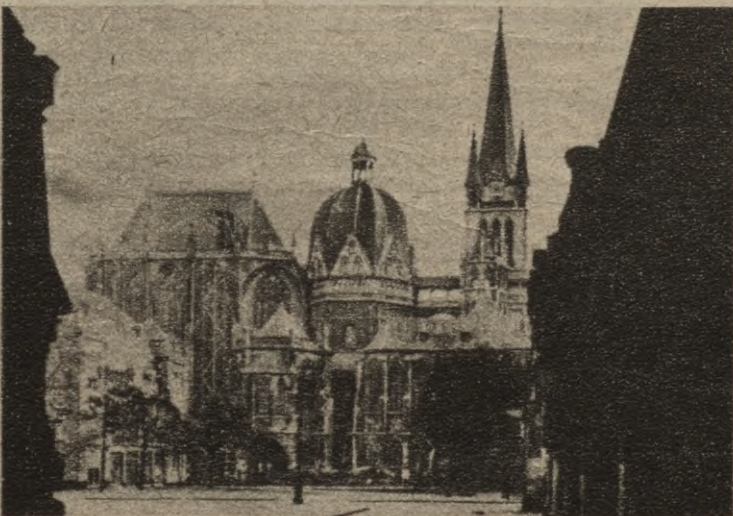
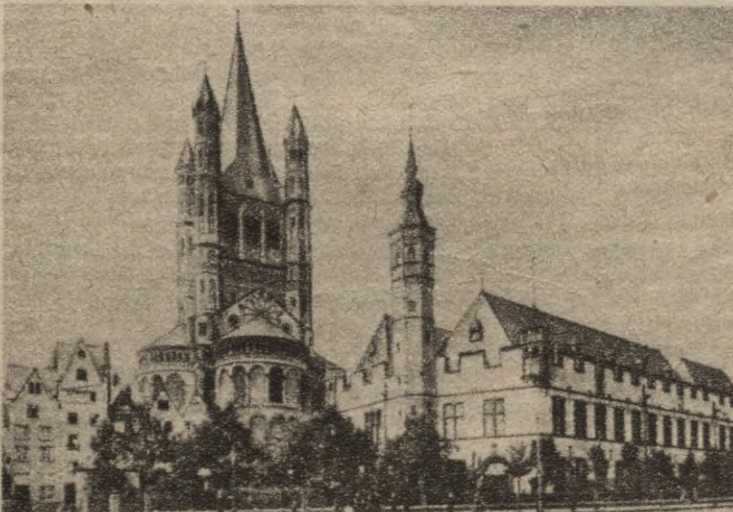
Plūtokratu gaisa terora uzbrukumos vispilgtāk izpaužas angļu un amerikāņu brāļošanās ar boļševikiem. Tikpat maz cieņas, kādu jūta žīdu valsts boļševisms pret kristietību un kultūras vērtībām, tikpat maz cilvēciņu jūtu pierādījuši angļu un amerikāņu gaisa pirāti un to pavēlnieki visu savu pēdējo mēnešu gaisa terora uzbrukumos. Žīdu asins dzīrēs jāiet bojā cilvēkiem un kultūrai. — Ķelnē britu lidotāji gaisa terora uzbrukumos līdz ar krāšņo Ķelnes domu sagravuši arī vēl 30 citas baznīcas. Augšējā attēlā: Ķelnes Marijas Debessbraukšanas baznīcas drupas. — Vidū: Lielā Ķelnes Sv. Mārtiņa baznīca — romāņu celtniecības laikmeta ievērojams piemineklis, kas arī pilnīgi sagrauta. — Apakšā: Āchenas staltais doms, kas sagrauts līdz ar daudzām citām ievērojamām celtnēm.

Pēdējās vēstis no Romas ziņo par īgnu Vatikāna aprindās. Katoļu laikraksts „Paebla” Buenos Airesā vēl pirms pēdējā terora akta asi uzstājās pret Romas bombardēšanu, aizrādīdams uz to, ka 400 miljoni katoļu prasot, lai Roma kā kristietības svētceļotāju vieta tiktu saudzēta, un izsaka gandarījumu par franču baznīcu saudzēšanu Francijas iekarošanas laikā un nožēlo, ka uzbrukums vērst pret Ķelnes domu.

Kašs paliek kašs, tas ne par ko nebēdā, ir nesaudzīgs un nežēlīgs, iedams pāri likiem. Prasīt mēs nekā nevaram, bet kašs var būt vai nu humānāks, vai brutālāks, atkarībā no pašiem cilvēkiem. Mēs cerējam, ka 20. g. s. dzīvojot civilizētā pasaulē, karotāji atturēsies no civiliedzīvotāju aizkaršanas un kultūras postīšanas. Kā redzams, mūsu ienaidnieki izšķīrušies par visnežēlīgāko karu, kāds vien var būt. Bet tādā gadījumā lai viņi neiestāsta pasaulei, ka cīnās humānitātes vārdā!

Dr. V. Sanders.

Kā simtiem citu vērtīgu, neatjaunojamu kultūras pieminekļu, tā arī lepnaīs Maincas doms pilnīgi sagrauts pēc žīdu pavēles izdarītajā angļu gaisa terora uzbrukumā. Ar šiem saviem kauna darbiem, kam vainagu uzliek Romas bombardēšana, Londonas un Vašingtonas karotāji pierādījuši pasaulei, ka viņi ir visnegēlīgākie noziedznieki. Nepieciešama liela sātāniska cinisma deva, lai Londonas laikraksti varētu rakslīt: „Nevar noliegt San Lorencos fuori le mura katedrāles izpostīšanu, bet tagad sabiedrotie novilkuši glazē cimdus. Nelaimīgā kārtā tā ir tieši mūžīgā pilsēta, kam tagad no tā jācieš.”

Ezis etiķi

K. KRŪMĀJA PASTĀSTS

Vecais direktors aizgāja, pat lāga neatvadījies. Tikai pateica:

„No rītdienas jums būs jauns priekšnieks.”

Sevišķs pārsteigums tas nebija. Birojā jau sen runāja, ka direktoram esot nesašāpas ar augstāko priekšniecību. Melsa kaut ko par pārtēriņiem, Zīmīgi skatījās uz sekretāri Maiju Magoni, bet viņa turēja savu blondo ondulāciju tikpat lepni kā agrāk. Viņas vietā atkodās draudzene — grāmatveža palīdzēja Skrastīņa kundze:

„Ak kungs, vai tad Maimagonītei jāatbild par direktora nemākulību!”

Virsrāmatvedis Jēkabs Grasis šad tad ironiski pasmīnēja, bet parasti klusēja. Vecais vīrs bija pieradis, ka skaistā sekretāre viņu nobīdījusi pie malas un rīkojas birojā kā maza patvaldniece. Ko tu darīsi, ja pasaulē tā iekārtojies, ka direktoru kabinetos šmaugām sekretārēm lielāka teikšana nekā apsūbējušiem virsrāmatvežiem? Vai tādēļ savu maizi neēdīsi?

„Maimagonīte, tu jau laikam zini, kāds būs jaunais direktors? Vai tu man nepateiksi?” Skrastīņa kundze glaimojās klāt sekretārei.

„Nudien nezinu, bet tici man, ja nebūs briesmīgāks par kuļammašīnu, gan tad es viņu aptišu ap pirkstu!”

„Aptin gan, tad varēsīm dzīvot tāpat pa vecam!”

„Saki jau skaidri un gaiši: varēsīm šlīcherēt vai ne?”

„Vai nu par to aldziņu kāds ies sev ādu pār acīm vilkt, tik jau tas kaņa laiks jāiztur!”

Otrā rītā ieradās jaunais direktors. Nebija ne vecs, ne pārāk jauns un briesmīgāks par kuļammašīnu arī neizskatījās, drīzāk varētu teikt — patīkams kungs. Tikai uzvešanās neparasta. Ienāk, pasaka kurjēram: „Labrīt, es esmu jūsu jaunais direktors Pēteris Paugurs. Palūdziet pie manis virsrāmatvedī!”

„Tad jau būs jālūdz sekretāres jaunkundze...” prātīgi atbild kurjērs.

„Kā tā sekretāres jaunkundze?” nesaprot jaunais.

„Nu, viņa jau mums visas lietas kārto.” Jaunais direktors pasmejas un saka:

„Lai nu jūsu lietas kārto pats virsengēlis Gabriēls, bet man nepatīk, ka cilvēki pārklaušās! Es teicu: palūdziet pie manis virsrāmatvedī! Viņu sauc...” direktors paskatās piezīmju grāmatiņā... „Jēkabs Grasis; vai nu jūs labi sapratāt?”

„Jā, direktora kungs!”

Kurjērs vairs neprāto. Kurjērs laižas prom tā, ka liktos nupat jau ir uguns pakulās.

„Graša kungs, Graša kungs!...” Viņš ir gluži aizsiesies. „Jaunais direktors jūs aicina!”

Virsrāmatvedis aiziet. Kurjēru apstāj biroja darbinieki.

„Kāds ir jaunais?”

„VI dienīn, kā turku pipars! Suta, bērniņi, būs, vai kāda suta!”

No direktora kabineta iznāk virsrāmatvedis.

„Direktora kungs lūdz visus darbiniekus pie sevi!”

Visi ceļas no savām vietām un lēnām, gandrīz vai bijīgi saiet plašajā kabinetā. Kurjērs pēdējiem čukst:

„Nu jums, mīliši, mazgās galvu, vai kā mazgās!”

Mazu brīdi kabinetā tāds savāds, sprieguma pilns klusums Liktošs, ka virsrāmatvedis grib ko iesākt, bet nekā nesāk, tikai pāris reizes pamet skatu uz sekretāri. Tā stāv pašā priekšā un tā skatās, ka direktoram tūlīt vajadzētu kļūt par galvas tiesu mazākam. Bet viņš nekļūst mazāks. Viņš tikko jaušami pamāj virsrāmatvedim. Un tas, cilvēks, saņem un saka:

„Darba kolēģi, stādu jums priekšā mūsu jauno direktoru Pēteri Paugura kungu!”

Un pēc tik garas runas gandrīz vai nopūšas. Bet Paugura kungs pieiet katram klāt un sniedz roku. Pasmaida arī vēl! Un tad saka tādus vārdus:

„Šī bija tikai tāda formāla iepazīšanās. Tuvāk mēs iepazīsimies kopīgajā darbā. Un to sākot, lūzdu ievērot, ka es vairāk par visu citu cienu kārtību, noteiktību un disciplīnu. Iesim pie darba!”

Darbinieki atgriežas pie saviem galdiem, pa ceļam pārīdāmi vienu otru vārdu par jauno priekšnieku. Pēc brītiņa kurjērs aicina kabinetā sekretāri.

„Lū-ūzdu, Paugura kungs!” Viņa gandrīz dzied un palokās kā reveransē, mazliet pāceldama tā jau moderni iso kleitīnu.

„Vai jūs stenografējat?”

„Ak jūs tūlīt gribat diktēt? Jau pirmajā dienā?”

„Vai tas jūs pārsteidz? Nav uzasināts zīmulis?”

„Zīmulis ir, bet tas taču tik gaļlaicīgi — vienmēr diktēt un diktēt, vai ne, Paugura kungs?”

„Es nediktēju vienmēr, jaunkundz...”

„Mans vārds ir Maija Magone vai Maimagonīte, kā dažreiz mani mīli saukā...”

„Tātad rakstiet, Maijmaizītes jaunkundze: Kaulu miltu fabrikai Kurbad.”

„Bet direktora kungs!...”

„Direktora kungs — nevajag, rakstiet vienkārši: Kaulu miltu fabrikai!”

Maimagonīte uzrauj deguntiņu. Viņa ir sašutusi par to „Maijmaizīti”.

Kad viņa iznāk no kabineta, Skrastīņa kundze jau nepacietībā svilst.

„Nu, kāds ir jaunais, kad tuvāk apskatās?”

„Kā dzīvs ezis etiķa mērcē! Fu!.. Bet gan es viņu...”

Šai brīdī direktors iznāk no savas istabas un lēni iet pa biroju uz virsrāmatveža pusi. Daži darbinieki pieceļas. Direktors pasmaida un pamāj:

„Sēdiet, sēdiet, darba laikā tādas ķīniešu ceremonijas gluži liekas!”

Direktors paskatās uz virsrāmatvedī, uz sekretāri, palūkojās pulkstenī un, kā kaut ko jocīgu ieraudzījis, smīnēdams aiziet atpakaļ.

„Nemaz tāds ezis etiķī nav!” ierunājas jaunākais grāmatvedis.

„Ko jūs zināt, tikai sievietes var spriest par vīriešiem!” sekretāri aizstāv Skrastīņa kundze.

„Par vīriešiem vispār varbūt, bet par priekšnieku taču var spriest arī vīrietis.”

„It kā tur būtu kāda starpība!”

„Jums nav, bet mums ir.”

Virsrāmatvedis paskatās pāri brillu stikliem un saka:

„Katru dienu kuļ tos pašus salmus...”

Skrastīņa kundze atsaucas:

„Nerūc, papuci, pats kādreiz biji jaunsi!”

„Bet tik dulns gan ne...”

Tie ir virsrāmatveža gala vārdi. Pēc tiem viņš atkal nogrimst gada ceturksņa pārskatā, un viņa dēļ tagad pār biroju var nolīt sērs ar zilām liesmām, tā nav viņa darišana.

Pirmās dienas paiet vienā mierā. Direktors bieži aicina pie sevis sekretāri, ir laipns, bet neizsakāmi lietišķīgs. Un Maija Magone nezina, kā iesākt. Drošības dēļ viņa turpina paceltā deguntiņa politiku. — Kādreiz taču viņam apņiks! — viņa domā. Skrastīņa kundze nebeidz apjautāties:

„Vai vēl vienmēr ir ezis etiķī?”

„Joprojām!” skan atbilde.

Trešajā dienā, darba beigām tuvojoties, direktors vēlreiz aicina sekretāri.

„Sēdieties, Magones jaunkundze!”

„Paldies, direktora kungs, diktējiet vien!”

„Nē, šodien pietiks! Es tāpat gribēju ar jums parunāties.”

— A—ha, etiķis sāk izgarot, un ezis pieglauz adatas; viņš sāk padoties! — iegavilējas Maimagonītes sirds.

„Sakiet, Magones jaunkundze, kā esat nodomājusi pavadīt šo vakaru?”

„Sevišķu nodomu nav. Varbūt aiziešu uz ķinīti...”

„Ak tā, jums patīk kinoteātris?”

„Ja laba filma, tad patīk tīri labi.”

„Smaragda līgava esot laba filma. Vai esat to jau redzējusi?”

„Nē, vēl ne...”

Un te nu Maija Magones jaunkundze melo.

„Smaragda līgavu” rāda otro nedēļu, un viņa to ir redzējusi jau pirmajā dienā, bet ir taču tādi meli, kas pilnīgi nepieciešami; vismaz tādi ir, kas labi atalgojas! Un tiešām — direktors turpināja:

„Kā būtu, ja jūs šodien atnāktu pie manis?” Magones jaunkundze iesmejas un uzmet direktoram šķelmīgu skatu.

„Mēs jau varētu satīkties turpat pie ķinīša?”

„Vai jums bailes atnākt pie manis dzīvoklī?”

„Nē, es nemaz tik bailīga neesmu! Un galu galā jūs taču man nekodīsīt, Paugura kungs?”

„Esiet pilnīgi bez bailēm, Maimagonīte! Tātad norunāts: tieši pus septiņos. Man patīk noteiktība uz minūti un feniņu.”

Šoreiz sekretāre iznāk no priekšnieka kabineta, smaididama savu agrāko uzvarētājas smaidu. Viņa nevar nociesties un pačukst Skrastīņas kundzei:

„Viņš sāk jau tīties ap pirkstu!”

Un Skrastīņa kundze glaimīgi smaida. Kā lai nesmaida draudzenei un favorītei, kaut tai pašā smaidā jāaprok pārdroša cerība: vai tad man nevarētu laimēties kāds direktors? Vīrs taču sen apraudāts un aizmirsts...

Direktors vēl iesauc pie sevis virsrāmatvedī ar pārskatu, tad viņš aiziet, un kurjērs liksmi iesaucas:

„Viņš svīlpēja!”

Magones jaunkundze smaida. Viņai liekas, ka tā zina, kādēļ Pēteris Paugurs šodien svīlpē. — Pagaidiet, viņa domā, rīt es svīlpēšu skaļāk par direktoru!

Tieši pulksten sešos skan Pēteris Paugura dzīvokļa durvju zvans. Viņš ir viens pats mājās. Viņam nemaz nav pastāvīgas kalpones, tāpēc jāielaiž pašam. Un ielaizdams Jēkabu Grasi, viņš saka:

„Jūs tiešām esat ļoti akurāts grāmatvedis!”

„Jūs jau teicāt, direktora kungs, lai es pulksten sešos atnesu pārskatu?”

„Pareizi, bet pārskatu es varēju panemt pats, tas jau bija tikpat kā gatavs. Patiesībā es gribēju ar jums parunāties. Sēdieties te! Jūs taču vīnu dzerat, vai varbūt labāk konjaku?”

„Nē, labāk vīnu.”

„Tā jau es domāju, un tas nav labi!”

„Es pār mēru nekad nedzeru...”

„Virsrāmatvedim dažreiz vajag dzert arī vairāk un kautko stiprāku — tā, lai sajūk visi pārskati!”

„To es nesaprotu, direktora kungs!”

„Tā ir mana teorija. Pēc tādas dzeršanas virsrāmatvedi moka sirdsapziņas pārmēmi, viņš strādā kā dizelis, kamēr pēdējā ailīte saskaņota. Un nevien pats strādā, bet kā rūkdams lauva iet virsū visam biroja personālam, un arī tie vairs nevar gurkoties. Jūsu birojā turpretim dažādas kundzītes un jaunkundzītes jums danco pa degunu. Jums nav autoritātes, mīlais virsrāmatvedi!”

Virsrāmatvedis smejas. — Savāds direktors, — viņš domā. Tādam jau var teikt arī kādu patiesu vārdu acīs! Viņš ielej abiem konjaku, uzsauc „prozit” un saka:

„Manos ilgajos darba gados ir redzēti arī tādi direktori, kas paši grauj savu virsrāmatveža autoritāti. Un es viņiem neko daudz nepārmetu, ja lielāku prieku sirdij sagādā blonda sekretāres galviņa, nevis apskāpstējis grāmatvedis ar greizi sagriezušos kaklasaiti!”

„Sirds ir laba lieta, bet prāts arī nav zemē metams. Ja nu ierīkojas tā, ka uz darba istabu iet līdz prāts, bet sirds paliek dzīvoklī, tad, man šķiet, blondās galviņas nevarēs sajaukt ne virsrāmatu, ne kasi. Un tā pamēģināsim iekārtoties!”

Sai brīdī atkal skan durvju zvans.

„Pēc zvana spriežot, tur nāk ļoti pašapzinīgs cilvēks,” saka direktors. „Esiet tik laipni, ielaidiet viņu!”

Virsrāmatvedis iet ielaist, bet direktors atgāžas sēdekļi un klusi smejas. Noklaudz durvis. Nācējs ielaists.

„Lūdzu, lūdzu!” Grasis runā. „Te ir tumšs, bet es tūlīt sameklēšu slēdzi. Tā!”

„Graša kungs, jūs?” Pārsteigta sievietes balss.

„Vai, un tā jūs esat, Magones jaunkundzī!”

„Lūdzu, nāciet tik iekšā!” pretim panākdamas, aicina direktors. „Sveiki, Magones jaunkundzī! Cik jums skaista cepurīte, nē, tiešām jums ir laba garša!”

„Nu tad, direktora kungs, tas pārskats ir kārtībā, un es atvadišos,” virsrāmatvedis meklē ērtāko atkāpšanās ceļu un domā: Skaties, šim vīram prāts iet līdz direktora kabinetā un sirds veikli rīkojas pa dzīvokli. Galu galā — tie paši vēži, tikai citā kultī!

Bet direktors Paugurs domā citādi. Viņš, mīli smaidīdams, saka:

„Graša kungs, es Magones jaunkundzī par uzcītīgu darbu piešķirā mazu prēmiju: kino biļeti uz Smaragda līgavas izrādi. Bet tā kā vienai viņai droši vien nepatiks tai burzmā iet, tad jūs kā labs darba biedrs un kavalieris varētu viņu pavadīt. Te jums būs divas biļetes!”

Varētu gandrīz teikt, ka Paugura priekšā stāv Lats ar savu sievu un abi pārvērtušies sāls stabos.

„Tā ir... tā ir...” stostās Magones jaunkundzī.

„Jā, tā ir skaista filma!” apgalvo direktors.

„Nu, tad pasteigsimies, lai nenokavējam pēdējo seansu, Maimagonīt!” aicina virsrāmatvedis.

Viņš beidzot izpratis apstākļus un priecājas par šo audzināšanas stundu. Magones jaunkundzī aizdrāžas, ne vārda neteikusi.

„Nekur es ar jums neiešu!” uz ielas viņa saka grāmatvedim.

„Ar varu man nav pavēlēts...”

„Un ja būtu?”

„Tad mēģinātu.”

„Jāsmejas par jums abiem!”

„Smieklī veicina sagremošanu, bet pareiza gremošana ir ilga mūža un dzīvotpriekša priekšnoteikums.”

„Gremojiet savas gudrības viens! Sveiki!”

„Uz redzēšanos rīt pulksten astoņos! Jaunais direktors mīl kārtību, noteiktību un disciplīnu.”

„Ezis etiķī!...”

Kāds rītu būs laiks? — Šis jautājums sevišķi vasarā interesē katru, ir pilsētnieku, ir laucinieku, jo jāzina, kā iekārtoties ar darbiem, kā ģērbties u. t. t. Meteoroloģiskais birojs kaŗa apstākļu dēļ šīs ziņas mums vairs nesniedz, ne katram mājās ir barometrs. Bet kā tad laika maiņas uzzina? Atmosfāras spiedienam mainoties, barometrs šīs svārstības atzīmē uz skālas, dzīvnīki un augi to izrāda ar savu uzvešanos.

Vienkāršu un diezgan precīzu barometru mēs katrs varam pagatavot no egles ciekura. Kā zīmējumā redzams, gluži sausu egles ciekuru ar naglīnām piestiprinām pie dēlīša. Pie vienas no ciekura plāksnītēm, kas guļ līdztekus dēļa virsai, ar zīmoglāku piestiprinām tievu, vieglu 20—30 cm garu stieplīti. Gaisa mitrumam ceļoties, plāksnīte vairāk piegulšies ciekuram, un otrādi, stieples gals šīs svārstības parādīs uz skālas.

Bet arī barometrs mūs vairākkārt pievil. Daudz drošāki laika pareģi ir daži dzīvnīki un augi. Gaisa spiediena un mitruma maiņa ietekmē dzīvnīku ādu un elpojamos orgānus, un pēc viņu izturēšanās tad varam spriest par gaidāmo laiku. Kluss un silts vasaras vakars. Vai rītu nebūs lietus? — Nē, saules rietā mušiņas un daži kniņi jautri rotaļājas gaisā. Tie droši un jutīgi laika pareģi un deķo tikai uz labu laiku. Tāpat, ja vakarā liela rasa un no rīta migla nokrīt zemē — gaidāms labs laiks. Ja migla sakāpj gaisā — gaidāms lietus. Dūkdamas zemu lido mēslu vaboles, arī tās ir lieliskas laika pareģes. Viņas sajūt negaisa tuvošanos jau no 40—50 km attāluma un lido tikai uz labu laiku. Ja mēslu vaboles neredz — naktī vai uz rīta gaidāms lietus. Bet, ja arī lietainā pavakarē redzam tās lodājot, tad droši zinām, ka pa nakti mākoņi izklīdīs un rītā būs labs laiks. Šiem dzīvajiem barometriem var uzticēties daudz drošāk nekā fiziķu izgudrotam rīkam.

Dzeltenā akācija šodien sevišķi stipri smaržo un atdala daudz saldēnā nektara, tā kā sētin nosēta bitēm un dažādiem kukaiņiem — droša zīmē, ka drīzumā būs lietus. Dzeltenā akācija pareģo lietu 15—20 stundas uz priekšu. Uz jauku laiku pie viņas dzeltenajiem ziediem neredzam bites un citus kukaiņus, — ziedīni nektaru neatdala, un bitēm tur nav ko darīt.

Uz slapju un aukstu laiku kurmis dārzā izmet augstas kauzdes un sliekas pa nakti lien no zemes ārā.

Tuvojoties negaisam, putnu dziesmas aplūst, bezdelīgas lido zemu un stipri čivina, bet īsi pirms vētras paslēpjas. Uz zemu lidojumu bezdelīgas spiež ēstgriba, jo arī viņu galvenā barība, mušiņas un dažādi kniņi, gaisa spiedienam pazeminoties, lido zemu. Jo labāks laiks gaidāms, jo augstāk lidinās bezdelīgas.

Mēness naktis un jauku laiku var sagaidīt, ja kaķu koncerti kļūst pārāk skaļi — bet uz lietu kaķi daudz laizās. Tāpat nelāga laiks gaidāms, ja zvirbuļu bars salasās kādā krūmā vai žaģaru gubā un neganti strīdās savā starpā.

Droši laika pareģi ir zirnekļi. Jo čaklāk no rītiem tie strādā aužot savu tīklu un gaŗākus velk pavedienus, bet pēc tam nosēstas netālu un ērti izstiepj priekšējās — jo labāks un pastāvīgāks laiks sagaidāms. Sliktu laiku gaidot, zirneklis velk īsus pavedienus vai nemaz nestrādā, bet, negaisam tuvojoties, pats saplēš savus tīklus un noslēpjas.

Viens no labākajiem laika pareģiem ir zālā vārde. Daudzi dabas mīļotāji to tur kopā ar dēlēm savos akvārijos vai stikla traukos kā dzīvu barometru.

Lielāku trauku piepilda ar ūdeni, ieliek dažus ūdens augus un sūnu un novieto slīpas mazas kāpnītes. Sagaidot labu laiku, vārdes sēdēs uz kāpnītēm virs ūdens un lūkos noķert kādu no traukā novietotajām mušām (trauku apsien ar šķidru drēbīti), sliktu laiku sagaidot, tā mierīgi gulēs trauka dibenā, bet negaisam tuvojoties, palīdīs zem sūnām vai nemierīgi daudzies gar trauka sienām. Arī dēles uz labu laiku rāpjas pa trauka sienām uz augšu, bet uz sliktu laiku nekustīgi gul trauka dibenā.

Arī cilvēks paredz sliktā laika tuvošanos: tad tas jūtas noguris, snaudelīgs, vecais reumatisms lauza kājas, sāp vecas, sen sadzijušas rētas.

P. Retelis.

No sausa egles ciekura un tievas stieplītes izvelotais barometrs.

SPARĪGAIS „MAZGABALS” — GRANĀTMETĒJS

Viss sagatavots. Tikai pavēli — un granāta lidos pēc granātas.

##-PK. Mazs cinītis gāž lielu vezumu, saka jaudis. Sevišķi to var attiecināt uz granātmētēju — šo uguns rīku, ko pretēji lielgabalam varētu saukt par mazgabalu. Protams, ir dažādu kalibru granātmētēji, un dažam šāviņam spārni piedod istas gaisa torpēdas izskatu. Tāpat ir visāda jutīguma degļi. Bet šāšanas princips paliek vecais — pa vienu to pašu galu lādēt un šaut.

Dažkārt filmētā nedējas apskatā redzam, kā apkalpe ielaiž stobrā šāviņu un tad noliecas. Seko šāviens, apkalpe atkal ceļas, atkal klūp un tā bez gala. Kas nezina, tas jautās — kāpēc? Lieta vienkārša — apkalpei jāvairās no gaisa spiediena, kas atstātās ap stobra galu šāvienu brīdī.

Ar attiecīgu veiklību ar granātmētēju var sasniegt lielu uguns ātrumu. Pēc ko-

mandas „Skrejuguni!” cita pēc citas aizlido piecas granātas. Tas notiek tik ātri, ka pēdējā granāta jau atstājusi stobru, iekāms pirmā sasniegusi mērķi. Viss gaisa tad šnāc un vārzguļo, līdz beidzot nodun zeme un augstu uzšaujas melni stabi. Šis uguns ātrums kļūst netikams, ja gadās būt starp tādas skrejuguns sprādzienu fontāniem. Sevišķi mazie kājnieku granātmētēji spēj nobērt istu šķēpeļu lietu, izkaisot neskaitāmas sīkas šķembas, no kuņģam lielākās šķeļ baļķus, bet mazākās karavīra mētelī saurbjas kā asu putrajumu sauja.

Purvā granāta sprāgst ar dobru troksni, gaisā uzlido zari, saknes un zemes pīkas, bet tālu visapkārt izšļakst dūņas. Bunkura griestiem uzkrītot, sprādziens ir daudz spalģāks. Tad granāta rauj gaisā skabargainus baļķu galus.

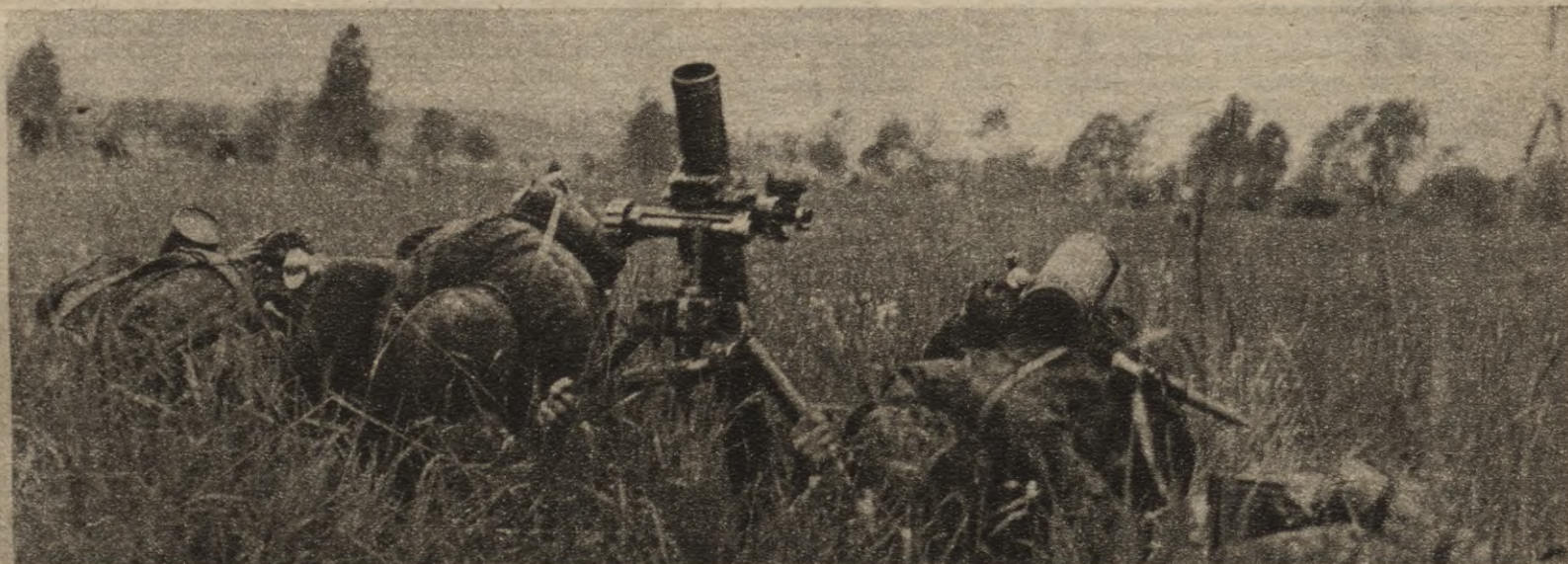
Smagais granātmētējs ir krietns atbalsts arī uzbrukuma laikā.

Tā ir jau desmitā granāta, kas īsā laikā atstāj vieglā granātmētēja stobru.

Puišiem ir liels prieks ar tālskati sameklēt kādā žaģaru kaudzē paslēptu boļševiku bunkuru un to uzrakņāt ar granātu seriju. Novērotājs pa telefonu korigē uguni, un vīri citu pēc cita laiž šāviņus stobrā. Spākdamas granātas traucas prom.

Mazs cinītis gāž lielu vezumu — šoreiz mazais, svelpjošais daikts met gaisā veselu zemju vezumu. Granātmētēju varētu saukt arī par ierakumu pašpuiku, jo tas arvien sagādā kādu nepatīkamu pārsteigumu ienaidniekam. Laiku klusējis, tas pēkšņi sāk runāt, un tad klājas plāni dažam labam boļševikam, kas domājis netraucēti pagozēties saulē bunkura priekšā. Daudz nedarbu var pastrādāt šis „mazgabals”, un tādēļ dažs labs noliecies, viņa šnācošo „sveicienu” gaisā sadzirdējis.

##-Kaŗa ziņotājs Dzintars Sodums.

Daugmales novada rakstnieki

A. Pumpurs.

Daugmales robežas ietilpst abi Daugavas krasti, līdz ar zemes strēmelmēm, sākot no Pļaviņām un aizejot līdz pat Rīgas pievārtei. Tā kā Daugmalē ir pašā Latvijas vidū, un kaimiņos ir pieci citi novadi, se jau no ļoti seniem laikiem krustojusās dažādas ietekmes. Pati Daugava, bijušos laikos būdama svarīgs satiksmes, tirdzniecības un kara ceļš, savukārt padziļina ārējo ietekmju strāumi.

Jaunajos laikos Rīgas Daugavpils dzelzceļam arī bija sava nozīme. Tas paātrināja novada saskari ar jaunajām idejām, tiklab pozitīvām, kā negatīvām. Tā tas bija tautiskās atmodas dienās, jaunās strāvas laikā, tā arī vēlāk.

Tautiskā ziņā šis novads, protams, nav tik spīgts, kā daži citi, toties raksturīgs ar savu atsaucību idejiskiem strāvojumiem un ar tieksmi ielūkoties raibās dzīves būtiskajās dzelmēs, izprast cilvēku viņa dažādajos stāvokļos.

No Daugmales cēlies Andrejs Pumpurs (1841.—1902.), pirmais mūsu ievērojamais liriskais, kas jau pilnīgi apzinīgi gribēja būt tautisks, latvisks, ne tikai savās idejās, bet arī dzejas formā. Kā Pumpurs pate apraksta, viņa dzimtajā Lieljūpravas pagastā bijusi bagāta latviešu folkloras pasaule, ko viņš turpmāk sekmīgi izmantoja. Savu kalngalu dzejnieks sasniedz eposā „Lāčplēsis”, kur apvienotī seni nostāsti ar jaunlatvietības idejām.

Jaunās strāvas vienpusības, īpaši marksisms, sīvu pretinieku atrada Jāņa Purāpuķes (1864.—1902., dzim. Birzgalē) personā. Būdams pats kalpa ļaužu dēls, bet neatlaidīgi sirdamies uz augšu, viņš nostājās pretī visiem neaicinātiem cilvēces aplaimotājiem. Tā radās viņa „Jaunā strāva”, „Pasaules lāpītājs”, „Mūsu modernās jaunavas”. Tiklab mākslas, kā arī pozitīvo ideju ziņā vērtīgākais viņa „Save kaktiņš, savs stūrītis zemes”. Te izpaužas latvieša sīkstā pieķersšanās savai zemei un zemieka dzelzainā izturība.

Līdzās Purāpuķem mināms Juris Kosa (dzim. 1878. g., tai pašā Birzgaļes pag.). Arī viņa stāstos redzam zemnieku pasauli, arī viņš ir kalpa dēls. Bez vairākiem citiem darbiem, gan apcerējumiem, gan stāstiem, jo sevišķi piemināms viņa ļoti ievērojamais darbs „Latviskā dievziņa” (1940.).

Pļaviņas ir Kārļa Štrāla dzimtene (dzim. 1880. g.). Viņa plašākais darbs ir vairāksējumu romāns „Karš”, kur daļa viņa paša piedzīvotumu pirmajā pasaules karā. Bet ne mazāk pievilcīgi Štrāla mazākie stāsti un liriskā dzeja. Autora darbos izpaužas dziļu sāpju smeldze.

Pie Daugmales rakstniekiem pieder Valdis (Voldemārs Zālītis, 1865.—1934.). Viņa „Staburaga bērns” skaisti tēloti Daugavas krasti, jo sevišķi Staburaga apkārtnē. Daba un cilvēka sirds atbalsojas viņa lirikā. Idejas, pārcilātas lielajā dzejojumā „Juris Brasa”.

Daugmales novada dzīvi, jo sevišķi Pļaviņu cilvēkus, skatāmi rādījusi savos darbos Emīlija Prūsa (dzim. 1878. g.). Vispār ievērojama nozīme bijusi viņas leitiskajiem stāstiem un apcerējumiem, kas sekmējuši abu tautu tuvināšanos.

Aizkrauklē dzimis Richards Tomsons (1834.—1884.), tautiskās atmodas laika, lielais ideālists un sabiedriskais darbinieks. Viņam sava nozīme arī rakstniecībā, jo starp citu tas devis trīs lugas.

No Ikšķiles cēlies Diženajo Bernhards (1864.—1933.). Šis apdāvinātais cilvēks daudz rakstījis, vēl vairāk tulkojis. Diemžēl, viņa mūža otro pusi sapostīja alkohols.

Daugmalietis bija veiklais un labsirdīgais humorists, arī teātra darbinieks Ludvigs Santeklers (īstajā vārdā Mārtiņš Gailis, dzim. 1889. g., mir. 1941.).

No jaunajiem jau ļoti pazīstams Pēteris Aigars (dzim. 1904. g. Dolē), kam sekmes tiklab liriskajā dzejā, kā arī stāstniecībā.

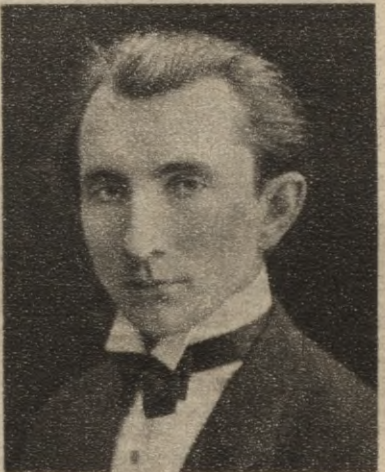
Tā redzam, ka Daugmales novads, kas platības ziņā neaizņem pat pusapriņķi, devis ievērojamus darbiniekus mūsu rakstu druvi, starp citu tuvinādamas latviešu ciltis Daugavas abos krastos.

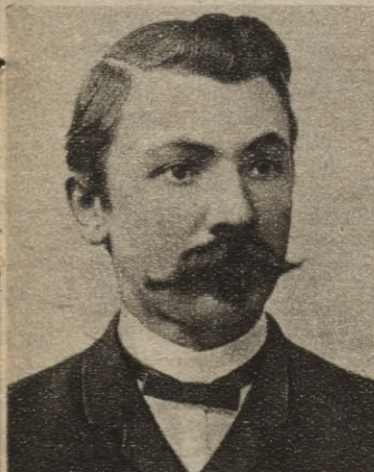
Em. Prūsa.

R. Tomsons.

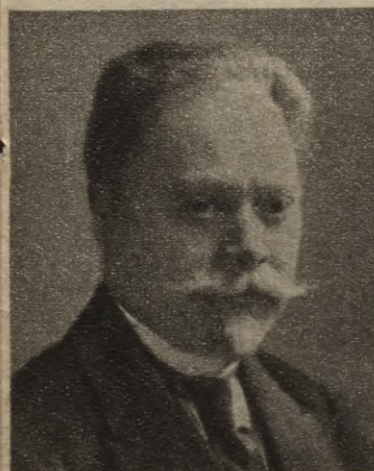
M. Gailis (Santeklers).

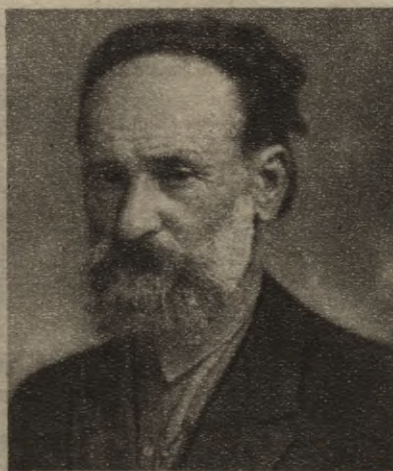
J. Purāpuķe.

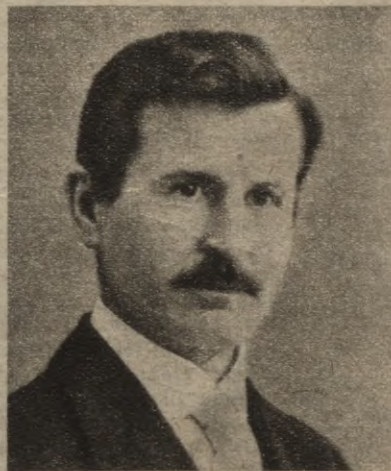
P. Aigars.

V. Zālītis (Valdis).

Diženajo Bernhards.

J. Kosa.

K. Štrāls.

TĀ SAIMNIEKOJĀ BOLŠEVIKI

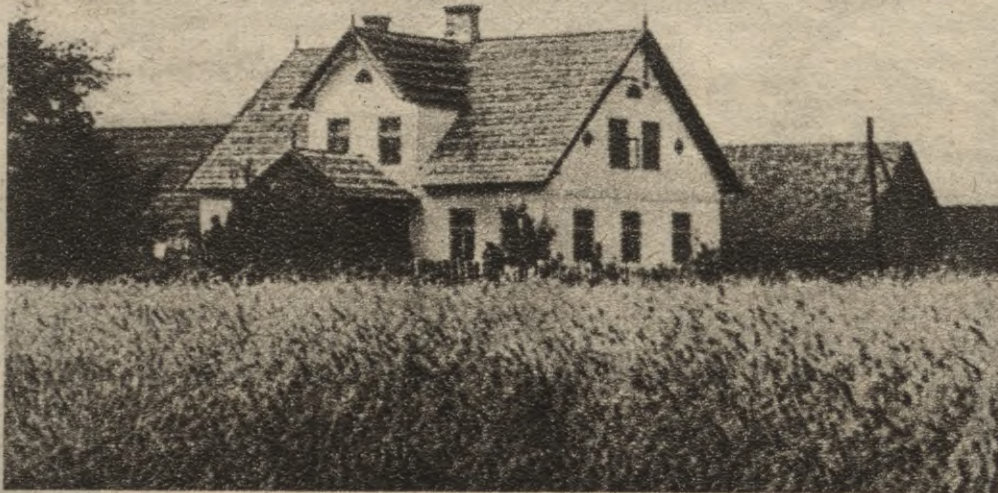
NO IZSTĀDBS „NĀKOTNEI PRETĪM” RĪGAS PILSĒTAS MĀKSLAS MŪZEJĀ.

Tā bija negēlīgākā komēdija, kāda jebkad risinājusies mūsu zemē un kas latviešu tautai izvērtās par moku un asiņu pilnu traģēdiju. Ar bruņotu varu, iepriekš noslepkavojot un aizvedot daudzus mūsu robežsargus, tie ielauzās Latvijas teritorijā, bet tai pašā laikā liekulīgi solījās it kā neiejaukties Latvijas iekšējās darīšanās un respektēt valsts iekārtu. Ar padomjarmiešu durkļu un tanku lielgabalu draudiem, ar Maskavas lielinkvizitora un slepkavīgo prāvu inscenētāja Višinska „svētību” sastādījās jaunā latviešu valdība, kuras iekšlietu ministrs Vilis Lācis jau pirmajā radiatorunā solīja „privātīpašuma, personas un dzīvokļa neaizkaņamību”. Istenībā šis iekšlietu ministrs, tāpat kā pārējie šīs valdības vīri, ar nevarīgo Kirchenšteinu un blazēto Pēteri Blauu priekšgalā, kas izstādē redzami, padevīgi smaidot, blakus Višinskim, bija tikai lelles šī čekas režisora rokās. Un kaut arī visi apzinīgie latvieši, kas iepazinuši bolševiku dabu 1919. gadā vai tikai no retām laikrakstu ziņām sekojuši viņu papēmieniem padomijā, šais solījumos saskatīja nirdzīgus zaimus, liekulīgā spēle tomēr nebeidzās. Izgriezumi no bolševiku varas gada laikrakstiem — ko viņi solīja un kā to pildīja — spilgti rāda bolševiku nepārtraukto melu un liekulības taktiku mūsu zemē.

Kompartijas oficiozs „Cīņa” 1940. g. 29. jūnijā mierina: „Kas attiecas uz rūpnieku bailēm, tad tās nav pamatotas. Nekādas konfiskācijas un nacionālizācijas nenotiks.” Vēl 13. jūlijā šis pats laikraksts raksta: „Nav iemesla bažīties par saviem īpašumiem,” bet jau 23. jūlijā, t. i. pēc desmit dienām avīzes priekšpusī grezno trekns paziņojums, ka pieņemts „Dekrēts par banku un lielo uzņēmumu nacionālizāciju”, un vēl pēc trim dienām — „Nacionālīzējamo objektu saraksts sastādīts”. Pēc šī dekrēta nacionālīzēja visus kaut cik ievērojamus rūpniecības uzņēmumus un bankas ar visiem tajās deponētiem noguldījumiem, kaut arī tie bija krājēju — strādnieku, amatnieku un mazmājiņu mūža ietaupījumi vecuma dienām. Blakus šiem reāliem darbiem kā izsmiekls skan „Jaunāko Ziņu” 1940. gada 25. jūnija raksts, ka „jāatbalsta sīkie uzņēmumi, amatnieki, zvejnieki, lauku un pilsētu mazmājiņi”.

Lai gan jau pēc pirmajiem nacionālīzācijas dekrētiem bolševiki savu liekulīgo masku bija nometuši, tie tomēr nekautrējās līdzīgu melu spēli turpināt ar citām ie-

dzīvotāju šķirām. „Padomju Latvija” 1940. g. 16. augustā raksta: „Jāuzsver, ka valdība atbalstīs ikvienu godīgu tirgotāju, tāpēc viņiem jāturpina savs darbs.” Bet jau pēc mēneša, 29. septembrī, „Cīņā” lasāms „Dekrēts par tirdzniecības uzņēmumu nacionālīzāciju”. Pēc šī dekrēta daudziem tūkstošiem tirgotāju atņēma viņu veikalus ar visām precēm miljoniem latu vērtībā, naudu un tekošiem rēķiniem, bet veikalu parādi un nodokļi bija jāsamaksā pašiem tirgotājiem. Ar kādiem līdzekļiem? — to neviens neprasīja. Tāds pat liktenis piemek-

Daudzu paaudžu iekoptās Latvijas drūvas ar glītajām dārzos slīgstošajām mājām pārvērst nolaistos kolchozos, kur darbā verdzinātie zemnieki tikko iegūst sev iztiku, — tāds bija bolševiku melīgās politikas gala mērķis.

lēja arī visus sīkrūpniekus un lielāko daļu amatniecības uzņēmumu, kuļiem vēl nesen bija solīts pat valdības atbalsts. Tos nacionālīzēja vai spaidu kārtā iekļāva dažādos kombinātos un arteļos.

Visilgāk šī melu un liekulības spēle turpinājās ar zemniekiem. 1940. gada 6. jūlijā „Jaunākās Ziņas” patētiski deklarēts: „Nekādā ziņā nedrīkst atņemt darba zemniecības zemi, lopus, inventāru vai kaut kā citādi ierobežot viņas tiesības. Nedrīkst zemniekiem uzspiest kolektīvizāciju pret viņu gribu.” Pāris nedēļas vēlāk, 23. jūlijā, „Cīņa” treknēm burtiem ziņo: „Saeima pasludina visu zemi ar lās bagātībām, mežiem, ezeriem un upēm par visas tautas resp. valsts īpašumu.” Kolchozu vārdu tomēr neviens vēl nedrīkst minēt, jo nākošajiem kolchoziem vispirms jāpiesaista vajadzīgās darba rokas, bet šis vārds katra latvieša ausīs skan kā izsmiekls. Tādēļ „Jaunākās Ziņas” 3. augustā raksta: „Valdība un ko-

munistiskā partija pret kolchoziem.” Tikmēr triecienu tempā rit „agrārā reforma”, atšķēlot no lielākām saimniecībām pa 10 ha zemes gabalus un piešķirot tos bezzemniekiem. Tie tad arī domāti kā nākošie kolchoznieki. Kad ziņā „agrārreforma” pabeigta un pēc jaunā pasu likuma laucniekiem vairs nav iespējams savu zemi atstāt, „Cīņa” 1941. gada 17. jūnijā lepnī ziņo, ka nodibināts „Stalīna vārdā pirmais lauksaimniecības arteļis Padomju Latvijā”, un „Brīvais Zemnieks” 22. jūnijā sniedz aprakstu, kā izskatās „pirmajā Padomju Latvijas kolchozā”. Bet tad jau sākās karš un Lielvācijas karavīru ieroči bolševiku kolektīvizēšanas un latviešu tautas galīgās iznīcināšanas plāniem pārvilkā svītru uz visiem laikiem. Tomēr bolševiku vienā varas gadā nodarītie postījumi lauksaimniecībā ir tik lieli, ka tie sajūjami vēl tagad.

Ar paveikto „agrārreformu” 38.000 saimniecību samazināja līdz 30 ha, bet vairāk nekā 10.000 saimniecību likvidēja. 2978 ēkas laukos nopostīja galīgi, bet 1073 — pa daļai. Prom bēgot bolševiki aizveda vai nokāva 10.000 zirgu, 2600 liellopu un 3800 citu mājlopu. Ceļš uz kolchozu nabadzību jau pēc viena gada spilgti iezīmējās arī lauku ražībā. No agrākos gados auglīgajiem Latvijas laukiem 1941. gadā (salīdzinot ar 1935.—1939. g.) ievāca mazāk: rudzu par 45.000 t, kviešu — 25.000 t, miežu — 57.000 t, cukurbiešu 87.000 t un lopbarības par 500.000 tonnām.

Vēl daudz lielāki šie bolševiku viena gada postījumi ir citās Latvijas saimniecības nozarēs. Rūpnie-

Ms.

UNTUMAINĀ JŪRA

Liela nesaprašana pagājušā rudenī bija zivju savākšanas vietām, kādēļ Rīgas jūras līča zvejnieki nodod tik maz zivju, bet vēl lielāka nesaprašana bija pašiem zvejniekiem, jo visos agrāk zināmos zivju ceļos, kur zivis gāja bariem, tagad tiem bija jāveik laivā pustukši tīkli. Mūsu jaunāko zvejnieku ostu būvētājiem „galvas sāpes” rada apstākļi, ka pēc pēdējām tehnikas prasībām projektētās ostas aizsērē neatīstājami ātri. Baltijas jūras pāris ostās aizsērējumi nepilna gada laikā bijuši pat tik lieli, ka satiksmi tur uz laiku vajadzējis pārtraukt. Šie un daudzi citi konstatētie piemēri liecina, ka Baltijas jūra, ko tālbraucēji jūrnīki dēvē par dīķi, un Rīgas jūras līcis, kas jau pēc sava ģeogrāfiskā stāvokļa ir līdzīgs gandrīz slēgtai bļodai, vēl ne tuvu nav izpētīti un spēki, kas tur valda, vienmēr var sagādāt nacerētus pārsteigumus. Dažādie apstākļi jūrā, kā ūdens līmenis, straumes, blīvums un temperatūra nerimstot mainās un iepriekš grūti, pat neiespējami, atminēt, kādi šie apstākļi būs pēc zināma laika.

Tādēļ ūdens ceļu un ostu departaments savās piekrastes hidroloģiskās stacijās nepārtraukti atzīmē ūdens līmeņus un seko to izmaiņām; vairākas reizes gadā veic braucienus jūrā, lai noņemtu ūdens paraugus un atzīmētu temperatūru dažādos dziļumos; īpašus pētījumus, kas svarīgi sevišķi zvejniekiem, veic arī zvejniecības daļa.

Visi šie pētījumi ļoti svarīgi ne tikai civilām iestādēm un zvejniekiem, bet tiem milzīga nozīme arī modernajā jūras kaņā. Vienā no šādiem jūras pētīšanas braucieniem bija izdevība piedalīties arī preses pārstāvjiem. Mūsu ekspedīcijas kuģis nav būvēts tālējās ceļiem, tomēr zināmu vilņojumu tas spēj panest. Kad mūsu skatam aiz Daugavgrīvas bākas atveras jūras klajums un baltās vilņu galotnēs jau iezīmē robežu, kur Daugavas straumi sāk pārvarēt jūras līča vilņojums, mazāk piecēdzējušie pasažieri ziedo dūsmīgajam Neptunam gan naudas gabalus, gan citus priekšmetus, lai brauciens būtu patīkams. Sākums arī šķiet pilnīgi labs: jūra vilņo rāmi, un pētnieku grupas strādā veiksmīgi, noņemot ūdens paraugus dažādos dziļumos.

„Rīgas jūras līcis,” paskaidro viens no ekspedīcijas vadītājiem, „ir visuntumainākais ūdens baseins, jo šeit 3 lielās un daudzās mazākas upes ieplūstina ļoti daudz saldūdens, bet tai pašā laikā pa šaurumiem var ieplūst arī daudz jūras ūdens. Blīvumu starpība starp sāļo jūras un upju saldūdeni rada grūti nosakāmas straumes

un citas pārmaiņas. Smagākais jūras ūdens upju grīvās pa apakšu plūst pret straumi, radot sanesumus vai izskalojumus. Daugavā, piemēram, sāļā jūras apakšstraume plūst pat garām Rīgai un pa Lielupi sasniedz pat Jelgavu. No ūdens blīvuma resp. sāļuma pakāpes atkarīgas arī zivju uzturēšanās vietas, jo jūras zivis nemīl saldūdeni, bet upju zivis — sāļo. Sekojot pārgrozībām zivju nozvejā, zvejniecības un zivkopības daļa nemitīgi pēta jūras straumju, sāļuma un temperatūras maiņas, lai šai kopsakarībā noteiktu istos iemeslus vājām nozvejām.”

Batometrs — aparāts jūras ūdens paraugu ņemšanai — sagatavots nolaišanai dzelmē.

Zvejniecības pētījumu un izmēģinājumu stacijas laboratorijā ķimikāli noskaidro ne tikai jūras ūdens sastāvu, bet analizē arī mūsu galvenās jūras zivis — reņģes un mencas. Šie pētījumu rezultāti sniedz ainu par jūras dzīvās un nedzīvās dabas kopsakarību.

Kad aparāts ar ūdens paraugu no jūras izvilts (pa kreisi), vispirms jānolasa un jāatzīmē ūdens temperatūra. Tikmēr cits darbinieks sagatavo piejaukamās ķimikālijas, kas ūdens sastāvu uztur nemainīgu.

Rāmi sāktais brauciens pēcpusdienā pārvērsās istās šūpolēs, jo vējš saasniedz jau 7 ballu stiprumu. Plīstošo vilņu galotnes no klāja aizekalo visus nepiesietos priekšmetus, jūras pētītāji strādā, turoties pie relīņiem, bet visi, kas ziedoja Neptunam, pazuduši kajītēs. Tuvākajā ostā jānogaida vētras rimšanas, tad brauciens turpinās un Rīgā analizēšanai laboratorijā, varam pārvest simtiem jūras ūdens paraugu. J. M.

Gaļo distanču skrējējs V. Lilje, uzvarēja 1500 metru sacensībā.

PĀRSTEIGUMI SKRĒJCEĻINĀ

Vieglatlētikā parasti mazāk gadās pārsteigumi nekā citos sporta veidos. Par to, ka 100 un 200 metru distancēs uzvarēs I. Gailis un neviens cits, nešaubījās ne Jēcis, ne Pēcis, jo viņš patlaban ir mūsu ātrākais sprinteris, kam ir visi dotumi būt vēl ātrākam. Jau pagājušā sezonā viņš viegli spēja veikt 100 metrus 11 sekundēs. Ja Gailis arī šoreiz spēja uzrādīt tādu pašu laiku atmiešātajā skrējceļinā un lietū, tad tas liecina, ka viņš ir teicamā formā. To pierāda arī viņa uzvaras 400 metros, labos laika apstākļos — 52 sekundēs un piedevām arī vēl izcīnītais Rīgas meistara tituls 400 metru barjerskrējienā. Pārsteigums nebija arī A. Jamonta uzvara 800 metros diezgan labā laikā — 2.01,4, tāpat kā V. Vītola uzvara 5000 metros 15 min. 35,2 sek. un U. Sponberga drošā pirmā vieta 110 metru barjerskrējienā lieliskā laikā — 16,5 sek., kas ir šīs sezonas labākie sasniegumi.

E. Jākobsonam nenācās grūti nodrošināt sev divus meistara titulus: lodes grūšanā ar 14,20 m un diska mešanā ar starptautiska mēroga sasniegumu — 44,65 m. Veseļa mešanā rekordists B. Selga, arvien noteik-

tāk tuvojoties 50 metru līnijai, jau samērā viegli realizēja 47,63 m. Kārtslēkšanā nepārspēts palika rekordists E. Vesmanis ar labu sasniegumu 3,70 m. Skēpa mešanā meistars un rekordists J. Stendzenieks guva uzvaru ar savām spējām visai mērenu sasniegumu — 64,11 m, jo vēl arvien nav pilnīgi atguvis savu isto formu kājas savainojuma dēļ. Piezīmējams tomēr, ka J. Stendzenieka šās sezonas sākumā veikto jauna Latvijas rekorda sasniegumu 70,80 m līdz šim vēl neviens cits Eiropā nav pārsniedzis. Otru šās sezonas labāko sasniegumu Eiropā realizējis zviedrs Pētersehs starptautiskās sacīkstēs Stokholmā ar rezultātu 70,67 m. Trešo labāko šā gada sasniegumu guvis arī zviedrs — Sjōstrems ar rezultātu 70,20 m, bet somis Nikanens, kam pieder pasaules rekords 78,70 m, pagaidām ar 69,06 m atzīmi nāk tikai 4. vietā. Nule kā notikušajās Lielvācijas meistarsacīkstēs uzvarējis Strake (Stracke) ar vēl mērenāku rezultātu — 63,35 m nekā Stendzeniekam. Tai pašā reizē sakāms, ka arī 100 metrus Lielvācijas meistarsacīkstēs, kur iztrūka daudzi labākie vācu vieglatlēti, jo tie atrodas frontē, triju pirmo vietu ieguvēji spēja realizēt tikai 11,2 sekundes.

Lēkšanas sacensībās neizdevīgie laika apstākļi Rīgas meistarsacīkstēs kavēja sportistus uzrādīt labākus rezultātus. Augstlēkšanā pirmo triju vietu ieguvēji, ar pirmo Rīgas meistarū E. Mackaiti priekšgalā, realizēja 1,75 m augstumu. E. Mackaitis, uzvarot arī pieccīņā, kur ietilpa desmitcīņas pirmās dienas sacensības, sasniedza 3121 punkta atzīmi, kas ir jau ievērojams progress, salīdzinot ar viņa varējumu 1940. g. sezonā — 2878 p. Otrs mūsu labākais pieccīņas virs desmitcīņas meistars K. Liepiņš ierindojās 2. vietā ar 2975 p., bet uzvarēja tāllēkšanā, realizējot 6,56 m. Trīssoļu lēkšanā uzvarēja Spincis ar rezultātu 13,14 m, veicot ar Šķiņķi arī 1,75 m augstlēkšanā.

Vislielāko pārsteigumu sagādāja 37 gadus vecais M. Lilje 1500 m skrējiena finišā. „Arī man pašam šī uzvara nāca kā pārsteigums, un vēl jo lielāks pārsteigums bija neģaidīti labais laiks — 4 minūtes 9,4 sekundes,” smaidot atzīstas pats šā pārsteiguma sagādātājs.

Ista sensācija sacīkstēs bija 20.000 m soļošanas sacensība. Tās enerģiskais P. Zeltiņš, kas progresē no sacīkstes uz sacīksti, veica lieliskā pasaules rekorda tempā. A. Krūkliņš, kas pagājušā vasarā ar sasniegumu 21.39,9 sasniedza jaunu Latvijas rekordu, šoreiz palika tālu aiz straujā Latgales meistara, kas 5000 m veica 22.55,0 un 10.000 m — 46.26,0, bet 15.000 m — 1.10.15,0. Zeltiņa uzrādītais starplaiks 15.000 m ir par 28 sek. labāks sasniegums nekā J. Dāliņa 1931. gadā veiktais Latvijas rekords speciāli šai distancē. Pēdējos 5000 m Zeltiņš soļoja jau stipri saguris, veicot distanci tomēr teicamā laikā 1.35.33,0. Rīgas meistara godā nāca A. Krūkliņš ar sasniegumu 1.39.26,6, jo Zeltiņš soļoja ārpus konkurences.

Sacīkstēs sieviešu labākos sasniegumus tuvu Latvijas rekorda atzīmēm realizēja V. Koluža, aizlīdzinot disku 36,37 m tālumā, un M. Timma, veicot augstlēkšanā 1,48 m. Timmas mēģinājums pārspēt Z. Krosei piederošo Latvijas rekorda atzīmi 1,50 m gan šoreiz neizdevās, bet tas droši vien notiks kādā no nākošajām sacīkstēm.

A. M.

20.000 metru soļošanas sacensībā pārliecinoši pārkāms bija enerģiskais P. Zeltiņš.

100 metru skrējienā ātrākais bija I. Gailis.

V. Koluža diska mešanā sasniedza 36,37 m.

Mīla vai karjera

Starp šīm divām liesmām sadeg daudzas sirdis. Mīla un karjera saduroties bieži rada pretišķības, un, lai tās novērstu, viena vai otra jāpurē.

Atteikties jau esot skaisti, bet tas jādara ļoti apdomīgi, lai neklūdītos. Pilnvērtīgāk tomēr ir iegūt nekā atteikties.

Dienvidos mīla kvēl spēcīgāk. Ja Donavas pavasaris sakausējies kādas sirdis, tad

tās liktenīgi saistītas uz visu mūžu. Šādu mīlu nevar izšķirt nekādas likstas un pārpratumi, — pat karjera ne.

Ēriča Engela skaistā Vīnes filmā „Vasaras mīla” rāda kādas jaunas aktrises sarežģītās tekas starp mīlu un karjēru.

Sākumā skaistā aktrise Renāte domā, ka viņas mīla, kas sākusies zem Itālijas saulainajām debesīm, var būt par šķērslī tās ska-

Skaistajā Ēriča Engela Vīnes filmā „Vasaras mīla” jauno, apdāvināto skatuves mākslinieci Renāti tēlo Vinnija Markuse. Viņa palikusi atmiņā ar savu pārliecinošo Konstances tēlojumu filmā par Mocartu.

Filmā „Vasaras mīla” rāda mīlu, kas, iesūkusies saulainajā Itālijā, paliek tāda vienmēr. Renāte — Vinnija Markuse ar savu partneri Franci.

tuves karjērai. Vēlāk šī Renātes iedoma izrādās nepareiza. Maldīgs bijis uzskats, ka karjēras dēļ jāatteicas no mīlas. Arī mīlas dēļ no karjēras nav jāatteicas.

Uz skatuves mākslas mecenāta, lielā donžuana, sāpīgās neveiksmes divas sirdis nodibina savu mūža lielo laimi.

Skaistajā Donavas zemē mīla ir viegla, brīva no smagām problēmām, bet tomēr nopietna.

Filmā daudz skaistuma ar maziem jautriem un komiskiem epizodiem. A. R.

RADIOFONA PROGRAMMA

SVĒTDIEN, 1. AUGUSTĀ.

5.00 Vācu kar. 6.30 Ziņas latv. v. 6.45 Hamburgas ostas konc. 7.00 Ziņas v. v. Pēc tam: Dienas programma. 7.10 Hamburgas ostas konc. (turp.). 8.00 Svētdienas rītā. 8.30 Vingr. bērniem. 8.45 Ziņas („Landesdienst Ostland“), 9.00 Vācu meistari mūzikā un literatūrā. 10.00 Ziņas v. v. 10.10 Dievkalpojums. 11.10 Mazs orķ. conc. 11.30 Politiskā raidāmā. 11.45 Vācu nākšana, vācu gars. 12.15 Ziņas latv. v. 12.30 Ziņas v. v. Pēc tam: Vācu tautas koncerts. 14.00 Ziņas v. v. 14.15 Ziņas („Landesdienst Ostland“), 14.30 Slinkais dēls, Ilzes Priedes laidāmluga bērniem. 15.00 Latviešu mūzika un literatūra. J. Niedra (dziesmas), A. Zilinskis (klav.), rad. koris un orķ., L. Bērziņa (dekl.). (Z. Lazdas dzejoļi.) 16.00 Pastis karavīriem (no Berlīnes). 16.45 Ziņas latv. v. 17.00 Ziņas v. v. 17.15 Pastis karavīriem (turp.). 18.00 Berlīnes filharmoniku koncerts. 19.00 Ziņas no kaņālauka. 19.15 Nedēļas atbalss. 19.30 Latviešu karavīru pusstunda. 20.00 Ziņas v. v. 20.15 Tikai stundas ceturtdaļu. 21.00 Ziņas latv. v. 21.15 Tikai stundas ceturtdaļu. 22.00 Ziņas v. v. Pēc tam: Nākošās dienas programma un sporta ziņas. 22.20 Deju mūzika. 24.00 Ziņas v. v. 0.15 Nobeigums.

PIRMDIEN, 2. AUGUSTĀ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Solistu koncerts. V. Vilks-Večeroka (dziesmas) un E. Eiche (vijole). 15.30 Mūzika. 16.00 Mazais orķ. Fr. Didericha (Diederich) vadībā, deju kap. u. c. 17.15 Pēcpusdienas mūzika. F. Viksne un deju kap. 18.30 Vācu kar. pusstunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu kaņāspēks. 19.15 Ziņas no kaņālauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais priekšlasījums. 20.15—21.00 Rīga: Kas katram tīk (no Berlīnes). 20.15—21.00 Madona, Kuldīga un Liepāja: Sirdij sveša, A. Atvara raidāmluga pēc Tīrzmālietes stāsta. 21.15 Kas katram tīk (no Berlīnes). 22.15 Sporta ziņas fronteī v. v. 22.20 Nākošās dienas programma un sporta ziņas. 22.30 Kamermūzika. 23.15 Deju mūzika (no Kēnigsbergas).

OTRDIEN, 3. AUGUSTĀ.

8.00 Latviešu mūzika. Viru sekstets un skaņņu plates. 8.30 Mūzika. 11.30 Mušu ķēniņš, J. Raiņa pasaka bērniem. 14.30 Latviešu mūzikā un literatūra. A. Dzirkale-Cenne (klav.) un Zelma Saliņa (dekl.). (Ā. Ersa stāsts.) 15.30 Mūzika. 16.00 Rita Eriņa (dziesmas) un rad. deju kap. 17.15 Mandoliņu orķ. K. Viksnes vadībā, humors latv. valodā un skaņņu plates. 18.30 Vācu kar. stunda. 19.15 Ziņas no kaņālauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15 Tautiskais koncerts. M. Vintere un rad. orķ. Fr. Didericha (Diederich) vadībā. 21.15 Bēgšana no seraija. V. A. Mocarta (Mozart) operas fragmenti. 0.15 Latviešu karavīru pusstunda. 0.45 Nobeigums.

TRESDIEN, 4. AUGUSTĀ.

11.30 58. Darba pārtraukuma koncerts. 14.30 Jautras melodijas un anekdoti. 15.30 Mūzika I. 16.00—18.00 L. Treija, Latvijas komandanta pūtēju orķ. Fr. Tileganta vadībā, mazais orķ. V. Taubes vadībā u. c. 17.15 Mūzika II (turp.). 18.30 Latviešu karavīru pusstunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu kara flote. 19.15 Ziņas no kaņālauka. 19.30 Nedēļas atbalss. 19.45 Politiskais priekšlasījums. 20.15 Tautiska mūzika (no Vērmanes dārza). 21.15 Deju mūzika. 22.20—24.00 Mūzika laika kavēklis.

CETURTDIEN, 5. AUGUSTĀ.

9.25—11.00 Raidījumu pārtraukums. 11.00 Valsts programma. Radiofona lielais orķ. prof. J. Mediņa vadībā. 11.40 Darbam un mājai. 14.30 Latviešu mūzika un literatūra. T. Matīss (dziesmas) un A. Filipsons (dekl.). A. Bārdas un J. Jaunsudrabiņa dz. 15.30 Mūzika. 16.00 Dienas darbs ir veikts (no kādas fabrikas). M. Vētra, E. Vīnerts (vijole), A. Šturms (flauta) un rad. koris T. Kalniņa vadībā. 17.15 Eiches salona ansamblis un rad. deju kap. 18.30 Vācu karavīru stunda. 19.15 Ziņas no kaņālauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15—21.00 Rīga: Jautra mūzika. 20.15—21.00

1. VIII — 7. VIII GALVENAIS RAIDĪT. RĪGA RAIDĪTĀJI MADONA, KULDĪGA, LIEPĀJA

Madona, Kuldīga un Liepāja: Albrechts Dürers (Dürer), V. Līrkes (Lierke) raidāmspēle. 21.15 Mūzika un literatūra. 22.20—24.00 Deju mūzika.

PIEKTDIEN, 6. AUGUSTĀ.

8.00 Viru dubultkvartets Tēviņa un skaņņu plates. 8.30 Mūzika. 11.30 Darbam un mājai. 14.30 Kad izaugsim liel... Tēvoča Augusta sarunas ar bērniem. 15.30 Mūzika. 16.00 Koncerts. M. Vintere (dziesmas), E. Mednis (klarnete) un rad. orķ. J. Mediņa vadībā. 17.15 Koncerts II (turp.). 18.30 Latviešu karavīru pusstunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu aviācija. 19.15 Ziņas no kaņālauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Raksti no laikrakstiem. 20.15—22.00 Raibs vakars vācu armijai. 22.25 Kamermūzika. 23.15 Deju mūzika. 0.15 Latviešu karavīru pusstunda. 0.45 Nobeigums.

SESTDIEN, 7. AUGUSTĀ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Robis. E. Eriņas raidāmā. 15.30 Mūzika. 16.00 Pēcpusdienas mūzika I (no Frankfurtes). 17.15 Pēcpusdienas mūzika II (no Frankfurtes). 18.30 Vācu karavīru stunda. 19.15 Ziņas no kaņālauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15—22.00 „Mēs mūzicējam”. V. Liepiņa-Zaķis, E. Ābelskalns (marimbas un vibrafona solo), rad. deju kap. 22.20—24.00 Mūzika.

KATRU DARBDIENU.

5.00 Vācu karavīriem. 6.15 Ziņas latv. v. 6.30 Vingrošana. 6.45 Mūzika. 7.00 Ziņas v. v. un konc. 8.00 Mūzika. 9.00 Ziņas v. v. 9.10 Landesdienst Ostland. 9.25—11.30 Pārtraukums. 12.15 Ziņas latv. v. 12.30 Ziņas v. v. 12.45 Mūzika. 14.00 Ziņas v. v. 14.15 Landesdienst Ostland. 15.00 Virsp. ziņ. lēns atkārtojums un īsas ziņas. 16.45 Ziņas latv. v. 17.00 Ziņas v. v. 18.00 Aktuālītātes. 20.00 Ziņas v. v. 21.00 Ziņas latv. v. 22.00 Ziņas v. v. 23.00 Landesdienst Ostland. 24.00 Ziņas v. v. 0.15 Nobeigums.

Maza vārdu pārmaiņa

Ziemeļamerikas mežonīgajos rietumos māte izskaidrojas ar savu precēto meitu:

„Mērij, vai taisnība ļaužu valodām, ka tu dzīvojot ar savu vīru kā suns ar kaki?”

„Samelots, māmiņ, galīgi samelots!” atbild Mērija. „Aizvakar gan mums iznāca maza vārdu pārmaiņa, bet citādi mēs dzīvojam kā divi balodiši.”

„Tikai maza vārdu pārmaiņa?”

„Nu jā, māmiņ! Dzīms mani sagrāba aiz matiem un iz-

Draudzenes.
Divas draudzenes sarunājas par trešo.

„Vai zini, Martiņ, man liekas, ka ar Mildiņas dzimšanu saistās kāds noslēpums.”

„Jā, Vilmiņ, tas ir gada skaitlis!”

Bezkaupa.
„Cik tie vīrieši var būt nekaunīgi, Zentiņ! Iedomājies tik: vakar teātrī kāds tips visu laiku man bezkaunīgi skatījās acīs.”

„Kur viņš sēdēja?”
„Trešajā rindā aiz manis.”

Jauna filma.
Holivudā sapemts Vašingtonas propagandas šefa rīkojums ar kopīgiem spēkiem un zibens ātrumā pagatavot patriotisku lielfilmu. Lielāko filmu uzņēmumu direktori apspriežas un drīz arī vienojas:

„Mums katram pieci miljoni dolaru, filmas režisoram 100.000, filmas zvaigznei Dēzijai Mikumēkai 50.000, varonim — nēģeru lidotājam, kas sagrauj svētā Pēterja katedrāli Romā, 5000 dolaru. Atliek vēl pieaicināt kādu skribentu, kas par 500 dolariem uzraksta scēnāriju, un filma tikpat kā gatava!”

Iemesls.
Pirmdienas rītā frizierim trīs rokas. Viņš skuj bārdi kādam kungam, kas arī, liekas, tikko nāk no lielām viesībām. Skuj un iegriež. Kungs saviebjas no sāpēm un pārmezdams saka frizierim:
„Spābītis, ko?”
„Jā,” tas atsaucas. „Spābis padara ādu nelīdzenu...”

Soreiz nav tik ļauni.
Biroja vadītājs, no rīta darbā ieradies, pārlaiž ērgla skatu darbiniekiem un ievēro, ka viena vieta tukša.
„Kas? Ko? Piepīte atkal nav ieradies? Vienmēr uzdzīvo, vienmēr dzer un tad nevar pagīras izgulēt?”
Bailīga balsis ierunājas: „Sefa kungs, Piepīte šorīt miris...”
„Ak tā? Hm... Nu tad jau šoreiz nav tik ļauni, kā es iedomājos.”

Nav saprotams.
Vaļas britiņā ierakumos virserzants stāsta par japāņiem: „Viņi ir drošsirdīgi kā lauvas un vispār ļoti kaņavīri... Un interesanti, ka japāņu valodā nav neviena lamu vārda.”
„Hm...” iebilst ložmetējnieku kaprālis. „Jā, ko tad japāņu ložmetējnieks saka, kad kaujas laikā viņam atgadās ložmetēja kļūme?”

BARGS TĒVS.
Cērtiļis apakšnamā pasludinājis, ka Atlantijas chartai, ar ko Amerika ir kā nodrošināja mazo tantu patstāvību, neesot līguma spēka, kādēļ tā nevienam nesuliekot nekādas saistības.

Par savu bērnu istu
Es tevi neatzīstu,
Jo biedrs Josifs saka:
„Nav mūsu istā slaka,
Un tāpēc, Vinston, k čortu —
To kaitēklī pār bortu!”

J. Dr.

Birojā.
„Ailītes kungs, kāpēc jūs šodien tik vēlu ierodaties darbā?”
„Atvainojiet, aizgulējos, priekšnieka kungs.”
„Kā, vai tad jūs mājā arī gulat?”

„IZDEVĪGĀ” MAIŅA.
Angļu aristokrātija boļševiku atbalstīšanai ziedo pat savas dārglietas, bet boļševiki, kā jau ļoti kristieši, nepaliek parādā un sniedz „pretvērtību”.

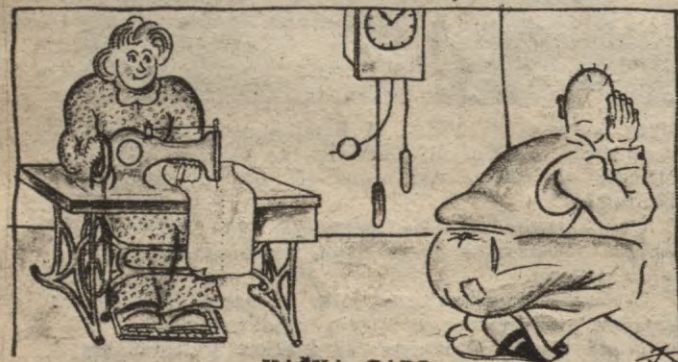

Angliska rīcība.

Anglijas sūtnis Bolīvijā bija smagi apvainojis prezidentu, atteikdamies priekšsastādīšanās ceremonijā skūpstīt pēc tās zemes paraduma prezidenta kundzes kājas. Prezidents pavēlēja uzsēdināt sūtni ačgārnī uz ēzeja un tā izvadīt no pilsētas. Tas noticis 1865. gadā.

Par notikumu ziņots Anglijas ķēniņienei Viktorijai. Viņa likusi savam ministru prezidentam Dizraēli pasniegt karti un parādīt, kur tāda Bolīvija atrodas. Britiņu aplūkojusi neizskatīgo plankumiņu, ķēniņiene pavēlējusi:

„Izsvitrojiet šo zemi!”
Dizraēli, kā jau žīds, piebildis:
„Labprāt, majestāt, bet tikai uz laiku: varbūt, ka vēlāk tā mums atkal noder.”

KAŠKA GARS.

„Kuš, sieva! Pāliec kādu brīdi klusu, lai dzirdu, vai kaimiņš šai vēlajā vakara stundā nespēlē radio!”

„Un tad?”

„Tad man būs lemeslis iesūdzēt viņu par nakts miera traucēšanu!”

rāva no istabas pagalmā, bet es pāris reizes izšāvu uz viņu, — tas arī bija viss! Ārsts teica, ka Dzīms pēc mēneša varēšot nākt ārā no slimnīcas.”

„Paldies Dievam, Mērij! Es jau domāju, ka jūs starpā radusies kāda nepatīkama raksturu nesaskaņa.”

Sirdsapziņa un pirksti.
„Viesmīl, uz šķīvja, ko jūs nupat man pasniedzāt, palikuši jūsu pirkstu nospiedumi!”
„Es par to nebaidos, man ir tīra sirdsapziņa!”

VIŅŠ PROTESTĒ...

Angļu un amerikāņu lidotāji atkal pārlidojuši neitrālo Šveici un nometuši tur arī bombas. Šveice izteikusi protestu.

Neitrālais: „Es jau agrāk protestēju, es tagad protestēju un joprojām protestēju!”

ILĻŪSTRĒTS NEDEĻAS ŽURNĀLS „LAIKMETS”. Izdevējs ARTURS FREIMANIS. Atb. redaktors EDUARDS TŪBELIS. Žurnāla „Laikmets” redakcija un apgāds atrodas RĪGĀ, Rich. Wagner'a (Dzirnauju) ielā 57. Tālruni: izdevējs 34692, atbildīgais redaktors 34654, redaktors 22588, redakcija 34696, apgāds 22614. Numurs maksā 30 Rpf. Nākošais numurs iznāks 6. augustā.